ГАЗЭТА БЕЛАРУСАЎ У ВОЛЬНЫМ СЬВЕЦЕ. ЦАНА—PRICE $ 1.25

Беларус

BIELARUS — BYELORUSSIAN NEWSPAPER IN THE FREE WORLD
Post address: Bielarus, P.O. Box 178, Jamaica, N.Y. 11432

Год. XXXIII № 322 Нью Ёрк - Верасень-Кастрычнік - 1984 - Sept.-Oct. - New York Vol. XXXIII № 322

ВЫБАРЫ І ВЫБАР

Ідучы сёлета на выбары, Амэрыканцы беларускага паходжаньня павінны ўзважваць абодва аспэкты праграмаў двух прэзыдэнцкіх кандыдатаў, рэспубліканца Рональда Рэйгана і дэмакрата Ўолтэра Мандэйла: нутраны, эканамічна-сацыяльны, і вонкавы, ваенна-абаронны.

З гледзішча на нутраную эканамічна-сацыяльную палітыку рэспубліканскі й дэмакратычны кандыдаты прадставілі свае праграмы ды падалі аргумэнты на іхнае абгрунтаваньне. Беларуска - амэрыканскі выбаршчык павінен узважыць гэтыя аргумэнты й зрабіць параўнаньне прапанова ў абодвух кандыдатаў. Але ў канчальным падсумаваньні выбаршчык мусіць улічыць таксама й замежную ды абаронную палітыку кожнага з кандыдатаў, асабліва важную для нас. Вось-жа з гэтага гледзішча кандыдатура Прэзыдэнта Рэйгана выглядае нам куды мацнейшай.

Адміністрацыя Прэзыдэнта Рэйгана прадэманстравала куды грунтоўнейшае як Дэмакратычная партыя разуменьне Савецкага Саюзу, галоўнага непрыяцеля свабоды чалавека й народаў. Прэзыдэнт Рэйган, як ніводзін зь ягоных папярэднікаў, адкрыта перасьцерагае перад глябальным характарам савецкага экспансіянізму, галоўным лёзунгам якога застаецца — „Пралетарыі ўсіх краін, яднайцеся!" Масква заклікае камуністаў „усіх краін" „яднацца", зразумела, толькі пад ейнай эгідай і кантролем. Сілу гэтага кантролю можна прасачыць на прыкладзе Ўсходняе Нямеччыны, Вэнгрыі, Чэхаславаччыны, Польшчы, заваёўванага Афганістану ды заваяванае і ў каранi русыфікаванае Беларусі.

Прэзыдэнт Рэйган, як ніводзін зь ягоных папярэднікаў, адкрыта заяўляе пра тое, што калі вялікая дзяржава, Савецкі Саюз, у прынцыпе адкідае плюралізм і выкараньвае ідэю Бога, як крыніцу маральных вартасьцяў, дык тады адзіным крытэрыем для гэткае дзяржавы ў будаваньні грамадзкага ладу й вядзеньні міжнародных дачыненьняў стаецца голая сіла аднапартыйнадзяржаўнае бюракратыі, супраць якое грамадзянін і грамадзтва ня маюць ратунку. У гэткай палітычнай сыстэме чалавек з усімі ягонымі здольнасьцямі, імкненьнямі ды ідэямі, трапляе ў сеці дзяржаўнае махіны, якая распараджаецца ім часта супраць ягоных інтарэсаў.

Прэзыдэнт Рэйган разумее — і мае адвагу гаварыць пра гэта — што супраць савецкага бязбожнага экспансіянізму, які не прызнае вышэйшага маральнага або палітычнага кодэксу за свае стратэгічныя выгоды, трэба супрацьставіць толькі сілу дэмакратычнага сьвету, перш-наперш Злучаных Штатаў Амэрыкі — эканамічную, палітычную, ваенную.

Прэзыдэнт Рэйган таксама стаіць за мір у сьвеце, за рэзкае скарачэньне або й поўнае выэлімінаваньне ракетна-ядзернае зброі — але толькі тады, калі Савецкі Саюз пагодзіцца на тое самае ды пры ўмове, што ўзаемна ўзятыя на сябе забавязаньні будуць поўнасьцяй спраўджаньня, будуць датрымвацца другім бокам.

У вабліччы вышэйсказанага выбар у сёлетніх выбарах крышталяна ясны: Прэзыдэнт Рональд Рэйган заслугоўвае поўнасьцяй наш давер на яшчэ чатыры гады ў Белым Доме.

Рэдкалегія „Беларуса"

ДА СЁЛЕТНЯЕ ПРАМОВЫ ГУРЫНОВІЧА У ААН

Сёлета на Генэральнай Асамблеі ААН, як і год таму (гл. „Беларус" №№314 і 315), выступіў з прамовай міністар замежных справаў Беларускай ССР Анатоль Гурыновіч. Сёлетнюю Гурыновічаву прамову, у адрознасьць ад леташняе, савецкі падцэнзурны друк можа зьмясьціць поўнасьцяй: у прамове гэтым разам ня было ўжо ніякіх канкрэтных выказваньняў і лікаў пра савецкія ўзброеныя сілы: пра колькасьць ядзерных баяглаваў, савецкія падводныя лодкі ў Індыйскім акіяне ды падобнае — тое, што савецкая цэнзура імкнецца хаваць ад сваіх чытачоў. Век жыві, век вучыся...

У асноўным-жа сёлетняя прамова беларускага дэлегата была вельмі падобная на леташнюю: Гурыновіч ізноў гаварыў не ад імя сваё рэспублікі, якую ён фармальна прадстаўляе ў ААН, а ад імя Савецкага Саюзу. Адно ў самым канцы свайго даўгаватага выступленьня дэлегат БССР працытаваў выказваньне першага сакратара кампартыі Беларусі М. Сьлюнькова ды сказаў, што сёлета ягоная рэспубліка адзначыла 40-я ўгодкі вызваленьня ад фашызму і з посьпехам займаецца мірным будаўніцтвам.

Зьместам сваім Гурыновічава прамова была скіраваная на абвінавачваньне „імпэрыялізму й мілітарызму" Злучаных Штатаў Амэрыкі ды на ўхваленьне мірных ініцыятываў Масквы. Прычым некаторыя факты ў Гурыновічавых выказваньнях былі пастаўленыя роўненька з ног на галаву. Гэтак, прыкладам, у Афганістане, паводле Гурыновіча, зь ініцыятывы Амэрыкі „непаслабна вядуцца далей небясьпечныя інтрыгі". „Фактычна, — сказаў Гурыновіч, не маргнуўшы вокам і не пачырванеўшы, — (у дачыненьні да Афганістану) патрэбная адна рэч — скончыць вонкавую збройную інтэрвэнцыю супраць Афганістану ды ня ўмешвацца ў нутраныя справы гэтае суверэннае й недалучанае да блёкаў дзяржавы".

Масква трымае ў Афганістане прынамся 105 тысячаў свайго войска, праводзіць масавыя карныя экспэдыцыі супраць цывільнага жыхарства, стварае Хатыні на афганскай зямлі, „кожны чацьверты" Афганец сёньня — уцякач із свае краіны, а прадстаўнік БССР у ААН абвінавачвае Амэрыку й ейных саюзнікаў у „збройнай інтэрвэнцыі" ў Афганістане.

Гаварыў Гурыновіч сёлета такама й пра „частакол ракетаў", якім разгароджаная Эўропа. Як ведама, ракеты стаяць паабапал лініі падзелу. Але пра ракеты свайго боку міністар замежных справаў БССР не сказаў ні слова. Дык дапаўняем тое, што сказаў нешматслоўны дэлегат Беларусі.

Шэсьць дзён па тым, як прамаўляў Гурыновіч, 12 кастрычніка газэта „Нью Ёрк Таймс" падала, што Савецкі Саюз, паводля найсьвяжэйшых падлікаў, зробленых Паўночна-Атлянтычным Абаронным Пактам (НАТО), ня спыніў размяшчаньня сваіх ракетаў СС-20, настаўленых на Заходнюю Эўропу. Летась у сьнежні, паводля НАТО, было 378 савецкіх ракетаў СС-20, нацэленых на Эўропу, а цяпер іх ужо 415. Ракеты СС-20 маюць па тры ядзерныя баяглоўкі кожная. Гэта ў адказ на разьмяшчэньне гэтых ракетаў дзяржавы НАТО пастанавілі разьмясьціць 572 амэрыканскія ракеты (крылатыя й пэршынгі-два), кожная з адной ядзернай баяглоўкай.

Як падала газэта „НЁТ", прадстаўнік Заходняе Нямеччыны ў НАТО Ганс-Георг Вік заявіў, што ў Савецкім Саюзе разбудоўваюцца цяпер 11 новых ракетных базаў.

На Захадзе, між іншага, людзі дэманструюць супраць сваіх урадаў, каб яны спынілі гэты вар'яцкі працэс разбудоўваньня ракетна-ядзернае зброі. Ці дачакаемся мы, каб і ў Савецкім Саюзе, у тым ліку й на Беларусі, людзі пачалі заклікаць ня толькі Захад, але й свой урад стрымвацца ў гэтым вар'яцкім паходзе да самазьнішчэньня?

Аркадзь Будзіч

РОСТ ЗАКАНАДАЎСТВА АБ ЗЛАЧЫННАСЬЦІ

Пра што гэта сьветчыць?

Калі ў Савецкім Саюзе ўводзяцца новыя законы або касуюцца старыя, дык дзяржаўныя праўнікі называюць гэта „далейшым удасканаленьнем" савецкага заканадаўства. Давайце паглядзім, як канкрэтна было летась „удасканаленае" беларускае крымінальнае заканадаўства, паколькі адбыліся некаторыя даволі істотныя зьмены.

Гэтак, устаноўленая падвышаная адказнасьць за злачынствы супраць сацыялістычнае маемасьці, зьвязаныя з пранікненьнем у памешканьне або іншае сховішча. Напрыклад, паводля новай, часткі трэйцяй артыкулу 87-га Крымінальнага кодэксу БССР (крадзеж дзяржаўнай або грамадзкай маемасьці з пранікненьнем у памешканьне або іншае сховішча), вінаватая асоба караецца пазбаўленьнем волі на тэрмін ад трох да васьмёх гадоў. Раней за гэтае злачынства вінаваты мог быць пазбаўлены волі на тэрмін толькі да трох гадоў або пакараны папраўчымі работамі на тэрмін да аднаго году.

Вельмі распаўсюджаны від злачынства ў Савецкім Сахзе — гэта спэкуляцыя. Пашыраньню гэтага злачынства, між іншага, спрыяе хранічны дэфіцыт на шмат якія тавары масавага ўжытку. Дык вось у новым дадатку да артыкулу 151-га Крымінальнага кодэксу БССР кажацца, што асоба, раней суджаная за спэкуляцыю, можа быць пакараная пазбаўленьнем волі на тэрмін аж ад 5-х да 10-х гадоў з канфіскацыяй маемасьці. Раней-жа за спэкуляцыю прадугледжвалася пакараньне ад 2-х да 7-х год пазбаўленьня волі. Як бачым, павышэньне пакараньня за спэкуляцыю даволі крутое.

Новае крымінальнае заканадаўства пашырае таксама кола дзеяньняў, якія ўважаюцца заканадаўцам (дзяржаваю) за крымінальныя злачынствы. Вось прыклад. Крымінальны закон прадугледжвае такую меру пакараньня, як пазбаўленьне вінаватага права займаць адпаведныя пасады. Аднак раней ніхто ня нёс крымінальнае адказнасьці за парушэньне гэткае забароны: ні вінаваты, які паступаў на забароненую пасаду, ні той, хто прыймаў яго. Цяпер-жа артыкул 184--два Крымінальнага кодэксу БССР вызначыў крымінальную адказнасьць, як для асобы, у дачыненьні да якой былі вынесены прысуд, гэтак і для таго, хто гэткую асобу прыймае на работу.

Варта адзначыць і яшчэ адно цікавае наваўвядзеньне ў крымінальнае заканадаўства Беларусі. Яно датычыць да крымінальнае адказнасьці за самавольную высечку лесу. Паводля артыкулу 165-га Кры-

(Заканчэньне на б. 2-й)

THE WHITE HOUSE
WASHINGTON

August 22, 1984

I am delighted to extend warmest greetings to all those gathered in Cleveland for the Sixteenth Convention of Byelorussians of North America.

Since its founding in 1949, the Byelorussian-American Association has played a significant role in preserving and advancing the ethnic heritage of its members while simultaneously developing citizens dedicated to the ideals of liberty and self-government upon which this nation was founded. I commend organizations such as yours which contribute in so many important ways to the well-being of our communities and our society.

You have my best wishes for a productive and enjoyable convention and for every continued success in the years ahead.

Ronald Reagan

Прывітаньне ад Прэзыдэнта ЗША Рональда Рэйгана ўдзельнікам 16-й Сустрэчы Беларусаў Паўночнай Амэрыкі.

З ПРЭЗЫДЭНТАМ У БЕЛЫМ ДОМЕ

Сувэнірны здымак, падпісаны Прэзыдэнтам ЗША Рональдам Рэйганам сп-ні Веры Рамук, сакратару Беларускага Каардынацыйнага Камітэту у Чыкага, на ўспамін пра ейны ўдзел у цырымоніі падпісаньня Прэзыдэнтам праклямацыі Тыдня Паняволеных Народаў у ліпені сёлета ў Белым Доме. Здымкі сп-ні В. Рамук з Прэзыдэнтам былі зьмешчаныя ў газэтах Washington Times (July 17), Chicago Tribune (July 17), Lerner Times (October 17), Harlem Irving Times (October 17) ды ў іншых амэрыканскіх газэтах, а таксама ў этнічным друку ЗША (лятувіскім, чэскім). Было аб гэтым і на тэлябачаньні ў Амэрыцы ды ў іншых краінах.

РЭЗАЛЮЦЫЯ

XVI-ае Сустрэчы Беларусаў Паўночнае Амэрыкі
1-3 верасьня 1984 г.
ў гор. Клііўленьдзе, Агаё, ЗША.

Удзельнікі XVI-ае Сустрэчы Беларусаў Паўночнае Амэрыкі, прысьвечанай 35-ым угодкам арганізацыйнага жыцьця Беларусаў Паўночнае Амэрыкі, упаасобку дзейнасьці Згуртаваньня Беларусаў Канады й Беларуска-Амэрыканскага Задзіночаньня, прыйшлі, разам з прадстаўнікамі беларускіх грамадаў у Аўстраліі, Вялікабрытаніі, Гішпаніі, Заходняй Нямеччыне й Францыі, да аднадушнае высновы, што грамадзка-культурная й палітычная дзейнасьць беларускае эміграцыі мае ўплыў на некаторыя аспэкты палітыкі савецкіх уладаў на Беларусі. Дзейнасьць беларускае эміграцыі — актыўнасьць Рады Беларускае Народнае Рэспублікі, Беларускае Аўтакефальнае Праваслаўнае Царквы, Беларускага Інстытуту Навукі й Мастацтва, Задзіночаньня Беларуска-Амэрыканскіх Вэтэранаў, Арганізацыі Беларуска-Амэрыканскае Моладзі, ды іншых беларускіх грамадзкіх, рэлігійных, навуковых і культурных арганізацыяў і групаў — памагае беларускаму народу ставіць супраціў працэсу русыфікацыі савецкае Беларусі й паланізацыі Беларусаў у Польскай Народнай Рэспубліцы.

Дзейнасьць беларускіх арганізацыяў у Злучаных Штатах Амэрыкі й Канадзе — гэта арганічны выяў імкненьняў, што існуюць у беларускім народзе, і дэмакратычных свабодаў, якімі характарызуецца палітычны лад Амэрыкі й Канады.

Дзеля ўсяго сказанага ўдзельнікі Сустрэчы пастанаўляюць:

— весьці далей, імкнучыся да ўзмацненьня яе, грамадзка-культурную й палітычную працу;

— узгадоўваць сваю моладзь у духу вернасьці традыцыям бацькоў і дзядоў;

— браць актыўны ўдзел у грамадзкім і палітычным жыцьці краёў свайго пасяленьня;

— вытлумачваць заходняму сьвету запраўдны стан на паняволенай маскоўскай дыктатурай Беларусі;

— падтрымваць Беларускі Народ у ягоным імкненьні да міру, эканамічнага дабрабыту, палітычнае й культурнае свабоды ды незалежнасьці.

Прынята аднагалосна й Кліўленьдзе, штат Агаё, Злучаныя Штаты Амэрыкі, 2 верасьня 1984 г. на XVI-й Сустрэчы Беларусаў Паўночнае Амэрыкі з удзелам прадстаўнікоў ад беларускіх грамадаў у Аўстраліі, Вялікабрытаніі, Гішпаніі, Заходняй Нямеччыне й Францыі.

BIELARUS

Byelorussian Newspaper in the Free World
Published monthly by
BYELORUSSIAN-AMERICAN ASSOCIATION, Inc.
Subscription $ 12.00 yearly.

„БЕЛАРУС" — Газэта Беларусаў у Вольным Сьвеце.
Выходзіць месячна. Рэдагуе Калегія.
Выдае: Беларуска-Амэрыканскае Задзіночаньне.
Выпіска зь перасылкаю — 12.00 дал. на год.
Артыкулы, падпісаныя прозьвішчам або ініцыяламі аўтара, могуць зьмяшчаць пагляды, зь якімі Рэдакцыя не згаджаецца.

РОСТ ЗАКАНАПАЎСТВА

(Заканчэньне з б. 1-й)

мінальнага кодэксу БССР, самавольная высечка лесу ў дзяржаўных або калгасных лясох цягнула за сабой крымінальную адказнасьць толькі тады, калі да асобы, якая ўчыніла злачынства, ўжываліся ўжо раней меры гэтак званага грамадзкага або адміністрацыйнага ўзьдзеяньня за гэткі самы від злачынства. Прасьцей кажучы, калі асоба незаконна насекла ў дзяржаўным або калгасным лесе дроў, дык на першы раз яна да крымінальнай адказнасьці не прыцягвалася — на яе ўзьдзейвалі мэтадамі грамадзкага або адміністрацыйнага выхаваньня (зразумела, асоба вымушаная была аплаціць кошт гэтых дроў). Цяпер-жа новы закон не прадбачыць папярэдніх выхаваўчых мераў: насёк дроваў — садзіся на лаву падсудных.

Узмоцненае крымінальнае пакараньне і за выкраданьне аўтамабіляў і за крадзеж асабістае маемасьці пайшло па шляху падвышэньня крымінальнай адказнасьці за цэлы шэраг злачынстваў і па шляху пашырэньня кола дзеяньняў, якія ўважаюцца дзяржавай за злачынныя.

А тым-жа самым часам савецкая праўная прапаганда працягвае цьвердзіць, што з далейшым разьвіцьцём сацыялістычнага грамадзтва злачыннасьць увесь час абніжаецца, што зьнікаюць сацыяльныя, маральныя ды іншыя карані злачыннасьці. Але гэтыя цьверджаньні выклікаюць глыбокія сумлевы. І вось чаму.

Найлепш довад якога-хаця цьверджаньня — гэта, як ведама, інфармацыя аб тым, наколькі гэтае цьверджаньне падтрымваецца практыкай. У дадзеным выпадку гэта была-б адкрытая падача статыстычных дадзеных, зь якіх было-б відаць абніжэньне злачыннасьці за пэўны пэрыяд часу.

Калі-б гэткае абніжэньне адбывалася ў запраўднасьці, дык такая статыстыка напэўна была-б пададзеная ў шырокім савецкім друку. Але крымінальная статыстыка ў Савецкім Саюзе дасюль яшчэ застаецца вялікай дзяржаўнай таямніцай. Гэта само па сабе ўжо довад таго, што справы ў пытаньні злачыннасьці выглядаюць зусім ня так, як пра гэта цьвердзіць праўная прапаганда.

І другое. Калі-б злачыннасьць у Савецкім Саюзе, у тым ліку й на Беларусі, з разьвіцьцём сацыялістычнага грамадзтва ўвесь час абніжалася, дык крымінальная адказнасьць павінна была-б таксама адпаведна абніжацца, і кола дзеяньняў, якія заканадаўцам уважаюцца за злачынныя, павінна было-б звужацца. А на практыцы, як бачым, усё адбываецца наадварот — і крымінальная адказнасьць узмацняецца і катэгорыя дзеяньняў, якія ўважаюцца за злачынныя, пашыраецца.

Гэта дае ўсе падставы цьвердзіць, што тэндэнцыя да падвышэньня злачыннасьці, якая апошнімі гадамі наглядаецца па шмат якіх разьвітых краінах сьвету, ня мінае і Савецкага Саюзу.

А. Насовіч

ВЕРА РЫЧ У ЧЫКАГА

Ведамая ангельская паэтэса й перакладніца беларускае пэзіі Вера Рыч адведала Беларусаў Чыкага напрыканцы травеня сёлета. У нядзелю 27-га травеня група Беларусаў і Амэрыканцаў правяла спатканьне з паэткай. У залі пры царкве Хрыста Збаўцы адбыўся пасьля Літургіі абед, на якім паважаную гасьцю вітаў Біскуп Уладзімер Тарасэвіч, на запросіны якога паэтка й наведала Чыкага. Люся К. і Міхась В. уручылі Веры Рыч прыгожы букет ружаў.

Маладняк уручае букет ружаў паэтэсе Веры Рыч.

Др. Вітаўт Рамук расказаў пра літаратурную дзейнасьць Веры Рыч ды ейны ўклад у беларусаведу на Захадзе перакладамі зь беларускае літаратуры. Сама паэтка прыгадала пра свае першыя сустрэчы зь Беларусамі, гаварыла пра зацікаўленьне беларускай літаратурай, прачытала свае пераклады з анталёгіі „Як вада, як агонь". Чытаньне перакладаў зрабіла на прысутных вялікае ўражаньне.

Пасыпаліся розныя пытаньні да паэтэсы. Слухачы, асабліва Амэрыканцы, хацелі ведаць, які ляйтматыў у беларускай паэзіі. Паэтка сказала, што вельмі выразна ў беларускай паэзіі выступае ідэя, што з жыцьцёвымі цяжкасьцямі трэба змагацца да апошняга й ніколі не паддавацца. Прыгэтым Вера Рыч зацеміла, што паэт Максім Багдановіч, хоць і быў цяжка хворы, блізкі да сьмерці, не выяўляў аднак ніякае дэпрэсіі й адчаю ў сваіх творах.

На заканчэньне сп-ня Вера Рамук падзякавала Веры Рыч за натхнёнае чытаньне перакладаў, пажадала ёй плённае далейшае працы на ніве пашырэньня веды аб беларускай літаратуры ды перадала грашовы падарунак ад прысутных.

Трэба адзначыць, што паэтку вітаў таксама ў беларускай радыяпраграме „Нёман" кіраўнік гэтае праграмы сп. Нік Жызьнеўскі. Вера Рыч скарыстала таксама з запросінаў і пабывала на беларускім вясельлі, шлюбе сына сп-ства Сянькевічаў.

Вітаўт Рамук

СУСТРЭЧА Ў СКАРЫНІНЦЫ

12-га верасьня сёлета ў памешканьні Бібліятэкі імя Фр. Скарыны ў Лёндане адбылася сустрэча з загадчыкам Катэдры беларускай філялёгіі Варшаўскага Унівэрсытэту й старшынём Беларускага Грамадзка-культурнага таварыства ў Польшчы др. Аляксандрам Баршчэўскім (паэтам Алесем Барскім) ды з навуковым супрацоўнікам Катэдры беларускай філялёгіі др. Зофіяй Ськібінскай.

Сустрэча зь беларускімі філёлягамі выклікала вялікае зацікаўленьне ня толькі мясцовых Беларусаў, але таксама й з далейшых мясцовасьцяў. Пашчасьціла нам таксама гасьціць тут праф. Ант. Адамовіча й др. Віктара Сянькевіча. Апрача беларускага грамадзтва, на вечары былі прыяцелі Беларусаў іншых нацыянальнасьцяў, сярод іх др. Шырын Акінэр, заслужаная працаўніца на полі беларускай літаратуры, ды іншыя.

Сустрэчу адкрыў праф. Дж. Дынглі, старшыня Англа-Беларускага Таварыства. Зь вялікай прыемнасьцяй аўдыторыя слухала прывітальныя словы праф. Дынглі, сказаныя ім пабеларуску. Ад ЗБВБ прачулым словам вітаў гасьцей сп. А. Зданковіч, заступнік старшыні ЗБВБ.

Др. З. Ськібінская прачытала даклад на тэму „Пераклады твору А. Міцкевіча ,Пан Тадэуш', пачынаючы ад В. Дуніна-Марцінкевіча й канчаючы на Я. Семяжону". Аналізуючы ўсе пераклады, дакладчыца цытавала ўрыўкі з паэмы ў арыгінале і ў адпаведных перакладах. Асаблівую ўвагу др. Ськібінская прысьвяціла Браніславу Тарашкевічу і ягонаму перакладу „Пана Тадэуша". Б. Тарашкевіч рабіў гэты пераклад у міжваеннай Польшчы, калі Заходняя Беларусь змагалася за сваю свабоду, і, як зазначыў др. Баршчэўскі, Тарашкевіч перакладаў паэму ў турме, дзе ня было паперы й даводзілася пісаць на папяровых мяшкох ад цымэнту ды шмат перакладу рабіць з памяці.

Др. А. Баршчэўскі ў сваім прывітальным слове сказаў, што ён сюды прыехаў ужо аж пяты раз, але кожны раз ён знаходзіць у Бібліятэцы пэўныя працы-творы, якія прыцягваюць ягоную ўвагу.

Інфармуючы пра беларускія праблемы ў сучаснай Польшчы — беларускае школьніцтва на Беласточчыне, пытаньне беларускага музэю — др. Баршчэўскі сказаў, што для навучаньня беларускае мовы сяньняшнія ўмовы ідэальныя, бо нават там, дзе ёсьць пяць вучняў-ахвотнікаў, дзяржава гатовая паставіць настаўніка беларускае мовы ды аплаціць усе кошты навучаньня. Праблема навучаньня роднае мовы, сказаў др. Баршчэўскі, палягае ў тым, што бацькі самыя — занядбоўваюць гэта.

Што да беларускага музэю на Беласточчыне, дык справа сталася больш складанай ад тае пары, калі тагачасныя ўлады перавезьлі музэй у Цехановец. Шмат чаго вартаснага для музэю яшчэ перахоўваецца пад страхой селяніна, сказаў др. Баршчэўскі, аднак селянін лепш будзе трымаць у сябе пэўныя экспанаты, як аддаць іх некуды ў край, характар якога не супадае з духам людзей Беласточчыны.

Сяньня справы пайшлі на лепшае. Ёсьць магчымасьць мець музэй на Беласточчыне, толькі патрэбныя матар'яльныя сродкі. Сам А. Баршчэўскі ахвяраваў у фонд пабудовы музэю аж 20.000 злотаў пры сваім месячным заработку 15.000 злотаў.

Выказваньні дакладчыка аб сучасным стане ў Польшчы былі ўспрынятыя некаторымі слухачамі, як залішне прарэжымаўскія..

На запытаньні слухачоў аб магчымасьцях беларусізацыі праваслаўнае й каталіцкае цэркваў на Беласточчыне др. Баршчэўскі сказаў, што на перашкодзе стаіць галоўна духавенства абедзьвюх цэркваў.

Баршчэўскі-Барскі прачытаў колькі сваіх вершаў, у тым ліку цудоўны верш „Маці", а таксама свае глыбака філязофскія афарызмы, што друкуюцца ў газэце „Ніва". Паэт сказаў, што атрымаў за вершы добрыя два „ганарары": адзін той, што чалавек прыехаў паслухаць яго за 200 міляў, а другі — што слухач заплакаў, слухаючы верш.

Выказваючы падзяку праф. Джэймсу Дынглі за дапамогу ў наладжаньні сустрэчы, др. Баршчэўскі запрасіў яго да сябе ў Варшаву.

Праф. Дынглі падзякаваў др. Ськібінскай і др. Баршчэўскаму за цікавыя выступленьні ды выказаў надзею на прыезд да Беларусаў у Лёндан з Польшчы іншых навукоўцаў і літаратараў.

Сустрэча скончылася пры чарцы віна й сьціплай закусцы, пакінуўшы па сабе найлепшае ўражаньне.

А. Зданковіч

ЛІСТ ДА ЕПІСКАПА ЕРЭМІЯ

Ад Рэдакцыі: Ніжэй зьмяшчаем, прысланы нам навакольным шляхам з Польшчы, ліст жыхара Беласточчыны да Епіскапа Польскае Аўтакефальнае Праваслаўнае Царквы Ерэмія, рэфэрэнта вонкавых сувязяў ПАПЦ. У лісьце ўздымаецца пытаньне беларускае мовы ў рэлігійным жыцьці „праваслаўных Палякаў".

Прозьвішча аўтара ліста не падаём, ня маючы на гэта ягонае згоды.

Высокадастойнаму й Паважанаму Епіскаму Ерэмію.

Зьвяртаюся да Вас са справай, якая для кожнага Беларуса здаўна ёсьць набалелай і якая надалей застаецца ня вырашанай. Гэта справа мовы ў нашай Царкве.

Асьмеліла й заахвоціла да напісаньня пісьма Вашае выказваньне, зьмешчанае ў першым нумары квартальніка „Бюлетын інформацыйны" пад загалоўкам: „В справе ензыка в нашым Косьцеле". Шчыра прызнаюся, што пасьля прачытаньня гэтага кароткага тэксту, далёка ня ўсё мне стала ясна. Наадварот, на маю думку, многа ў ім недагаворанага да канца, у сувязі з чым узьнікаюць сумненьні й пытаньні, а, што горш, слоў Вашых не пацьвярджае штадзённая практыка Царквы.

На пачатак дазволю сабе зьвярнуць Вашу ўвагу на такую дробязь, што паміж мовай зразумелай, а дарагой выступае часта пэўная розьніца. Менавіта такая, што ня кожная мова зразумелая ёсьць абавязкова дарагой. Зразумелых моваў можа быць нават і некалькі, калі дарагой бывае найчасьцей толькі адна — мова бацькоў. Калі так, то чаму „зразумелая і дарагая" мова многіх вернікаў — мова беларуская — ня мае доступу да нашае Царквы. Гэта-ж бясспрэчны і ўсім добра ведамы факт. Мала тут Вашых слоў, цытую: „ензыкіем Косьцёла можэ быць кажды ензык", калі ў практыцы аказваецца, што магчымы кожны, аднак . . . за выключэньнем мовы беларускай.

Хто мае ў гэтай справе паклапаціцца? — Улада? — Атэісты ці можа, Рымскі Папа? Хіба-ж ясна, што самая Царква толькі, і больш ніхто. На што тут яшчэ чакаць і як доўга прыйдзецца?

Ці трэба скандалаў дзеля таго, каб зьвярнуць увагу царкоўных ерархаў на ненармальнасьць, больш — амаральнасьць сытуацыі.

Далей, праўда, чытаем наступнае: „В зьвёнзку з тым подэймованэ соў прубы пжэкладув тых пжэпенкных і глэнбокіх тэкстув на ензык польскі, украіньскі, бялорускі". Аднак, дзе-ж канкрэты? Выбачайце, але гэта таксама толькі словы, якія маюць супакоіць тых, хто зь дзіўнай практыкай Царквы проста не пагаджаецца, і думаю, што Вам пра гэта ведама.

А канкрэты менавіта такія, што ва Ўроцлаве для дзесяці, няхай для пятнаццаці асобаў зробленыя неабходныя пераклады на польскую мову і сьпявае там нават прафэсіянальны хор зь фільгармоніі. Ведама, не задарэмна. Хто за гэты каштоўны экспэрымэнт плаціць, застаецца пакуль сакрэтам.

Для тысячаў Беларусаў, для іхнае мовы, ня зроблена на працягу доўгіх гадоў дакладна нічога. Чаму? Ці мова беларуская ўсё яшчэ да гэтага не дарасла?

Вам, думаю, таксама ведама, што на чужыне, дзе існуе беларуская Праваслаўная Царква, даўно зробленыя ўсе неабходныя пераклады. Ці не прасьцей было-б скарыстаць з ужо існуючых перакладаў (калі яны, зразумела, не гэрэтычныя)?

А калі гэрэтычныя, то хто ў нас мае нібыта рабіць беларускія пераклады, калі ведама, што ні ў Праваслаўнай Сэмінарыі ні ў праваслаўным аддзяленьні Хрысьціянскай Тэалягічнай Акадэміі беларускае мовы не навучаюць? Няўжо перакладамі маюць займацца беларускія анальфабэты? Ім у такой працы нават і . . . малітвы не памогуць.

Справа перакладаў літургічных тэкстаў, ведама, складаная й патрабуе шмат часу, з чым нельга не згадзіцца, яна нават і ня самая пільная. Далёка больш неспакоіць што іншае, і тут чарговыя пытаньні. Першае: чаму да гэтае пары ня выдадзена самага скромнага й неабходнага падручніка для беларускіх дзяцей, так званай катэхізмоўкі? І другое: чаму праваслаўныя сьвятары, нават у вёсках Беласточчыны, дзе да гэтай пары ня знойдзеце са сьвечкай і аднаго „праваслаўнага Паляка", дзяцей навучаюць Божага Слова, штораз часьцей — папольску? Пытаньня ў гэтай справе выкручваюцца або недахопам адпаведных падручнікаў, або тым, што ня ведаюць добра беларускае мовы (бо й дзе маглі яе навучыцца?).

Мог-бы хто сказаць, што вырашае тут справу т.зв. моўны ўтылітарызм, калі-б ня тое, што найчасьцей аднак можна пачуць зусім кур'ёзны адказ, менавіта, што яны прапагандай нацыяналізму (ведама, беларускага) не займаюцца. Паводля іхнай рабскай лёгікі, зьвяртацца да дзяцей у мове іхных бацькоў абазначае: займацца прапагандай нацыяналізму. Гэта лёгіка тых, якіх маральны і інтэлектуальны кругагляд найлепш адлюстроўвае славутая пагаворка: „на мой век дурняў хопіць". Як такога роду падыход пагадзіць з апостальскай традыцыяй, на якую спасылаецеся ў сваім выказваньні?

Навучаньне Божага Слова беларускіх дзяцей папольску абазначае ня толькі — як гэта цвердзяць т.зв. апалітычныя — займацца выключна рэлігійнымі справамі. Нельга тут не заўважыць і яшчэ аднаго цесна зьвязанага з гэтым аспэкту. Выбачайце, але яны (т.зв. апалітычныя) займаюцца адначасна і дэнацыяналізацыяй Беларусаў ад наймалодшага веку. Дакладна так! У імя чаго, якіх прынцыпаў і якіх традыцыяў?

А можа робяць гэта не зь перакананьня, а са страху? Перад кім і чым? Хіба-ж не перад Богам.

Прызнаньне беларускай мове належнага ёй месца і ахова яе як самай цэннай духоўнай вартасьці народу хіба не пагражае еднасьці Царквы. Пішу пра гэта не бяз прычыны, так як і такога роду „аргумант" здараецца пачуць. Калі зробленыя захады для выданьня яшчэ аднаго часапісу для „праваслаўных Палякаў", то чаму не паклапаціцца ў справе выданьня . . . хоць аднаго і самага скромнага часапісу для таксама праваслаўных — Беларусаў. Ці забараняе таго ўлада?

Як ні дзіўна, Праваслаўная Царква ў сваіх адносінах да беларускае мовы й культуры ў нічым якраз ня розьніцца ад каталіцкага Касьцёла, які Беларусаў проста не прызнае, і гэта таксама традыцыя.

У заканчэньні майго пісьма, прашу выбачэньня за словы горкія і, магчыма, не заўсёды справядлівыя. Калі я ў чым ня маю рацыі ці бо памыляюся, прашу, калі ласка, напісаць пару слоў дзеля асьведамленьня з фактычным ходам закранутых мною справаў.

Буду шчыра ўдзячны.

З пашанаю
(Подпіс)

12-га красавіка 1984 году.

„ТЫГОДНІК МАЗОВШЭ" ПРА БЕЛАРУСЬ

У Польшчы, як ведама, квітнее падпольная, непадцэнзурная выдавецкая дзейнасьць — там зьяўляецца каля тысячы самвыдавецкіх публікацыяў. Адна з такіх публікацыяў „Тыгоднік Мазовшэ", рэгіянальны орган забароненага цяпер польскага незалежнага прафсаюзнага аб'яднаньня „Салідарнасьць".

У 84-ым нумары часапісу „Тыгоднік Мазовшэ", датаваным 11-ым красавіка 1984 г., зьявіўся артыкул пра Беларусь.

Пра добразычлівы тон артыкулу гаворыць ужо ягоны загаловак: „Беларусь — Добрарусь". Невядомы аўтар не стварыў сам „Добрарусі" — ён цытуе польскага пісьменьніка Тадэвуша Канвіцкага, які ў адным з сваіх твораў гэтак узьнёсла зьвяртаўся да Беларусі: „Ты павінна-б называцца Добрарусьсю, павінна-б называцца Добрай Зямлёй Добрых Людзей . . . Беларусь, Беларусь, шэразялёная зь вялізарным небам над русай галавой — задобрая, заветлая, завысакародная ты на нашы часы . . ."

Аўтар артыкулу у „Тыгодніку Мазовшэ" інфармуе сваіх чытачоў пра жыхарства й тэрыторыю Беларускае ССР, адзначае прыгэтым, што значная частка этнаграфічнай тэрыторыі Беларусі знаходзіцца цяпер у межах РСФСР.

Пасьля ідзе кароткая гістарычная даведка: пра этнічнае паходжаньне Беларусаў, іхнае ўваходжаньне ў склад Вялікага Княства Літоўскага і Рэчыпаспалітай.

Гэтак званае „вызваленьне" Заходняй Беларусі, — піша далей польскі аўтар, — таксама ня прынесла дабра ейнаму насельніцтву, як ня прынесла дабра й савецка-нямецкая вайна, у выніку якое загінула звыш двух мільёнаў Беларусаў, ня лічачы ахвяраў сталінскага тэрору па вайне. Аднак усё гэта не патушыла духу смастойнасьці, які асабліва жывы ў сфэры культуры. Беларуская літаратура пачала ўсё больш рашуча бараніць свае нацыянальныя інтарэсы.

Аўтар артыкулу „Беларусь-Добрарусь" не забыўся і пра беларускую нацыянальную меншыню ў сучаснай Польшчы, адзначаючы, што палітыка сучаснага рэжыму ў дачыненьні да гэтай меншыні на дзіва супадае, як ён піша, зь перадваеннымі дэнацыяналізатарскімі тэндэнцыямі.

На заканчэньне свайго артыкулу аўтар піша: „Дамагаючыся прызнаньня крыўдаў, якія чыняць нам іншыя, мы павінны ўсьведамляць сабе, што мы й самі бывалі крыўдзіцелямі, і яшчэ давядзецца нам некалі прасіць у нашых слабейшых братоў прабачэньня".

Ул. Ц.

КАЗАНЬ АЙЦА АЛЯКСАНДРА

Ласка Сьв. Духа сазвала нас сяньня ў гэты прыгожы, намолены, родны беларускі сабор — памаліцца. Бо-ж ня толькі арганізатарам, але й ласцы Божай належыцца ад нас удзячнасьць за гэтае нашае братэрскае спатканьне.

Мы, духавенства, на чале із сваім лідэрам, Першым Гіерархам БАП-Царквы, Архіепіскапам Мікалаем, і Вы, вернікі гэтае-ж Царквы — ды ня толькі гэтае Царквы, бо-ж сярод нас ёсьць тутака таксама духоўныя дзеці іншых веравызнаньняў, але-ж усе мы разам дзеці аднае Маткі нашай, Беларусі — прыйшлі сюды ў гэты сьвяточны дзень, каб аднымі вуснамі ды ўсім сэрцам у супольнай малітве прынесьці Ўсявышняму Богу ў Сьв. Тройцы Адзінаму хвалу, падзяку ды просьбу.

У першаю чаргу дзякуем Яму за дадзеную нам магчымасьць сустрэцца ў гэтым гасьцінным асяродку, які паўстаў дзякуючы самаахвярнай працы мясцовых Беларусаў. Яны разумелі патрэбу мець сваё собскае, роднае, незалежнае, беларускае. Дзякуем Яму за ўтрыманьне сярод большасьці нашай еднасьці, згоды, павагі й вытрываласьці ў працы.

У сёньняшняй малітве бяруць удзел ня толькі мясцовыя парафіяне ды іхныя суродзічы з суседніх беларускіх парафіяў, але й нашы браты й сёстры — Беларусы, што прыехалі амаль з усяго сьвету, каб спаткацца тутака з намі, а нам зь імі. Прыехалі сюды людзі добрай волі, сьведамыя свайго паходжаньня, энтузіясты беларускасьці, грамадзкія дзеячы, прафэсары, навукоўцы, лекары, пісьменьнікі, паэты, рэдактары, мастакі, артысты, працаўнікі культуры. Наша цудоўная жыцьцярадасная моладзь ды наш сьціплы, пабожны, звычайны народ.

Усе мы прыехалі сюды, каб ня толькі супольна й прыемна правесьці час, але каб пераканацца, што жыве сярод нас і разьвіваецца беларуская справа, што больш ёсьць сярод нас таго, што нас лучыць, чымся таго, што дзеліць. Каб упэўніцца, што наша слаўная, здольная й сьведамая моладзь, актыўна ўдзельнічае ў разьвіцьці на эміграцыі беларускай культуры, традыцыі, песьняў і танцаў. Што будзе можна перадаць у ейныя рукі ўсю, намі захаваную, духовую й культурную спадчыну зь верай, што маладое пакаленьне памножыць ды ўзбагаціць яе ў будучыні сваёй саліднай і сумленнай працай. І ўрэшце, каб пабачыць, што Беларусы жывуць багата ня толькі ў сэньсе матар'яльным, але й духовым таксама. Што іхнаму сэрцу блізкае й роднае ўсё тое, што засталося ў бацькоўскай хаце, і тое, што ўдалося захаваць у сэрцы й памяці да сёньняшняга дня. Вернасьць і любасьць да сваёй мовы, культуры, рэлігіі й традыцыі, як да бясцэннай духовай каштоўнасьці, зьберагглі нас ад духовай сьмерці ды не дазволілі нам загубіцца ў іншакультурным й чужамоўным сьвеце. Таму ўсім нам няспынна і ўпорыста трэба працаваць над тым, каб не загінула беларускасьць сярод Беларусаў у вольным сьвеце.

Ува ўсіх Беларусаў душа ад нараджэньня — хрысьціянка. Таму ў нашым жыцьці спакон вякоў першае месца займала ды й займае Царква. Дзякуючы сваёй пабожнасьці й ахвярнасьці, яны на эміграцыі змаглі пабудаваць свае прыгожыя храмы, набыць грамадзкія селішчы-рэсорты ды згуртавацца пры іх. Яны ўлажылі ў гэта так шмат працы, грашэй і сэрца, што калі-б сёньня хто захацеў адабраць гэта ад іх, то напэўна гэта нікому ня ўдасца. Бо Беларус умеў і ўмее бараніць і стаяць за сваё.

Урэшце, на заканчэньне трэба нам зьвярнуцца з гарачай просьбаю да Таго, Хто ў нябёсах, і адным моцным голасам сэрцаў нашых усклікнуць: Магутны Божа, пашлі нам спор ды лад у працы нашай штадзённай, грамадзкай, асьветнай, на ніве культурнай. Дай веліч веры ў нашу праўду, у прышласьць, дай. Пашлі нам сваю апякунчую й памочную руку ў нашых стараньнях і надалей сумленна працаваць на дабро, карысьць і славу ўсяму беларускаму народу. Захавай нас у еднасьці ды згодзе. Наведай і мой Беластоцкі Край зь ягоным слаўным беларускім насельніцтвам. Паблагаславі іхную працу на ніве беларускага адраджэньня. Памажы ім адбудаваць храмы-помнікі старабеларускай культуры, у якіх сьпеў і малітва да Цябе ўзносіліся-б у роднай мове. Узгадуй моладзь нашу на добрых і годных сваіх продкаў сыноў і дочак, каб з пашанай ды любоўю ўспрыймалі й перахоўвалі ў сваіх сэрцах усё, што нам дарагое й роднае.

Старасьць нашу падтрымай, малаверных у веры ўмацуй, заблудзіўшых на дарогу праўды павярні, слабым сілу пашлі, гордым скромнасьць дай, лянівых падбадзёры, скупых шчодрымі зрабі, нядужым ды хворым сілы й здароўе пашлі.

Заступіся за нас і Ты, Маці Божая, Якая прыйшла да нас у Жыровічы й на памятку нам свой Сьвяты Абраз пакінула. Да каго-ж бо мы пойдзем з просьбай, помач спагадную ў каго знойдзем? Нас, дзяцей сваіх, што просяць Цябе, пашкадуй ды ласкай ажыўчаю Бога спрадвечнага нас абдары.

Вылячы Ты сэрца нам раны глыбокія, міласьцяй чыстаю нас запалі, каб хвала Божая, не жальба вечная ў неба ляцела зь зямлі.

Старожка веры, Маці Божа, із Беларусі выжань бязбожжа, Богу хвалу хай стройна, громка, сьпявае вольна родна старонка. Амін.

Было сказана ў царкве Божае Маці Жыровіцкае ў Кліўленьдзе ў часе набажэнства 2 верасьня 1984 г. з нагоды 16-е Сустрэчы Беларусаў з усяго вольнага сьвету.

я. А. Яноўскі

ПРАГРАМА 16-АЕ СУСТРЭЧЫ

Канфэрэнцыя на тэму „Дасьледваньне гісторыі беларускае эміграцыі".

Канфэрэнцыя была арганізаваная супольна Беларускім Інстытутам Навукі й Мастацтва ды Аддзелам Вывучэньня Этнічнае Спадчыны Кліўлендзкага Штатавага Ўнівэрсытэту й адбылася ў памешканьні Ўнівэрсытэтцкага Цэнтру ў сыботу 1-га верасьня.

Адчыніў канфэрэнцыю др. Карль Банутьі, дырэктар Аддзелу Вывучэньня Этнічнае Спадчыны. Пра заданьні канфэрэнцыі гаварыў др. Вітаўт Кіпель, старшыня БІНіМ. Др. Янка Запруднік, сакратар БІНіМ, прачытаў даклад натэму „Беларуская эміграцыя: прызнаная савецкімі прапагандыстамі, але ігнараваная савецкімі гісторыкамі". Др. Віктар Сянькевіч гаварыў на тэму „Гісторыя Беларусаў у Гішпаніі". Даклад сп-ні Зоры Кіпель, працаўніцы Нью-Ёркаўскае Публічнае Бібліятэкі, быў на тэму „Матар'ялы ў амэрыканскіх бібліятэках для вывучэньня гісторыі Беларусаў". Др. В. Кіпель азнаёміў аўдыторыю зь пісьмовымі дакладамі мгр. Аляксандра Калодкі „Да вывучэньня гісторыі Беларусаў у Аўстраліі" ды сп. Дзьмітры Касмовіча „Палітычная дзейнасьць беларускіх студэнтаў ў Заходняй Эўропе перад Другой сусьветнай вайной". Свой даклад др. В. Кіпель прачытаў на тэму „Новыя матар'ялы да вывучэньня гісторыі Беларусаў у Злучаных Штатах Амэрыкі". Заключнае слова сказаў выкладчык Коксвільскага Каледжу ў штаце Мэрыленд сп. Васіль Мельяновіч.

Другая Сусьветная Сустрэча Беларускіх Вэтэранаў у Вольным Сьвеце была прысьвечаная 40-ым угодкам мабілізацыі ў Беларускую Краёвую Абарону, 120-ым угодкам ад сьмерці Кастуся Каліноўскага ды 10-ым угодкам ад І-ае вэтэранскае сустрэчы ў Манчэстэры ў Ангельшчыне. Адчыніў Сустрэчу камандзер Задзіночаньня Беларуска-Амэрыканскіх Вэтэранаў у Амэрыцы маёр Сяргей Гутырчык. Паляўую багаслужбу адслужыў Архіепіскап БАПЦ Мікалай з духавенствам. Пералік палеглых зрабіў сп. Антон Шукелайць. Па супольным абедзе ў залі на „Полацку" адбылася акадэмія. Прывітальнае слова сказаў лейтэнант Мікола Ягаўдзік. Рэфэрат паангельску на тэму „120-ыя ўгодкі ад сьмерці Кастуся Каліноўскага" прачытаў інж. Юрка Азарка. Др. Віктар Сянькевіч пабеларуску прачытаў рэфэрат „Беларусы ў змаганьні ад Касьцюшкі да Беларускай Краёвай Абароны". Прамаўляў Старшыня Рады БНР др. Генэрал Язэп Сажыч. Акадэмія закончылася адсьпяваньнем беларускага нацыянальнага гімну.

На банкеце ў нядзелю, які адбыўся ў залі „Полацку", прамаўлялі: сп. Янка Раковіч, старшыня кліўлендзкага аддзелу БАЗА, др. Вітаўт Кіпель (які вёў цырымонію), сп. Антон Шукелайць, старшыня БАЗА, сп. Вячаслаў Касьцюкевіч, старшыня ЗБК, кангрэсмэнка Мэры Роўз Оўкар, сп. Вацлаў Гыўнар, прадстаўнік мэра гор. Кліўленду, праф. Карль Бануты, дырэктар Праграмы Этнічных Дасьледваньняў Кліўлендзкага Штатавага Ўнівэрсытэту, праф. Міхась Наўмовіч з Парыжу, старшыня „Хаўрусу", сп. Уладзімер Бортнік зь Мюнхэну, др. Вітаўт Рамук з Чыкага, др. Янка Запруднік, рэдактар газэты „Беларус", сп. Міхась Лужынскі, кіраўнік беларускае радыяпраграмы ў Сыднэі (Аўстралія), сп. Васіль Мельяновіч, старшыня Беларускіх Рэспубліканскіх Клюбаў (ініцыятар пэтыцыі да Прэзыдэнта Рэйгана ў справе беларускіх праграмаў „Голасу Амэрыкі").

Былі прачытаныя пісьмовыя прывітаньні ўдзельнікам Сустрэчы ад Прэзыдэнта ЗША Рональда Рэйгана; ад др. Вінцэнта Жука-Грышкевіча, былога Старшыні Рады БНР; сэнатара Гаўарда Мэцэнбаўма, ад імя якога быў ягоны заканадаўны пмочнік сп. Алэн Лад; ад Згуртаваньня Беларусаў у Вялікабрытаніі (падпісанае старшынём Янкам Міхалюком і сакратаром Янкам Ясьвіловічам; сп. Я. Міхалюк быў на Сустрэчы).

Удзельнікам абеду былі прадстаўленыя сп. Юры Самійленка ад Украінскае Злучанае Арганізацыі ды сп. Юры Рэпэцкі, кіраўнік беларускае радыяпраграмы „Добрая вестка".

У часе банкету быў праведзены збор грашовых ахвяраў на газэту „Беларус" (гл. фінансавую справаздачу ў гэтым нумары). Абед закончыўся аднадушным прыняцьцём рэзалюцыі Сустрэчы.

У канцэрце, што адбыўся ў нядзелю папаўдні ў будынку сярэдняе школы праз дарогу ад „Полацку", узялі ўдзел: салістка Ірэна Каляда-Сьмірнова, акампаніятарка Вольга МакДэрмат, Вольга Лукашэвіч (якая вяла праграму), беларускі жаноцкі ансамбль „Васількі" пад кіраўніцтвам Кастуся Калошы, танцавальная група „Васільёк" зь Нью Ёрку-Нью Джэрзы пад кіраўніцтвам Алы Орсы-Рамана, саліст пад сваю гітару Данчык Андрусышын. Праграма канцэрту складалася зь беларускіх народных, лірычных і патрыятычных песьняў ды народных танцаў.

ГАЛАСЫ СУСТРЭЧЫ

Па багаслужбе ў нядзелю перад царквой Божае Маці Жыровіцкае. (Фота А. Дубягі)

Селетнюю 16-ую Сустрэчу Беларусаў Паўночнае Амэрыкі можна было-б без засьцярогаў назваць сусьветнай, бо гасьцінны „клiўлендзкі „Полацак" вітаў Беларусаў з розных краінаў і з розных куткоў сьвету. Былі госьці і з Ангельшчыны, і з Францыі, і зь Нямеччыны і . . . з далёкай Аўстраліі.

Сустрэча была прысьвечаная 35-годзьдзю Беларуска-Амэрыканскага Задзіночаньня (БАЗА) й Згуртаваньня Беларусаў Канады (ЗБК), Але адбыліся тут адначасна шмат якія іншыя сустрэчы: зьезд беларускіх і беларускіх-амэрыканскіх вэтэранаў, зьезд Арганізацыі Беларуска-Амэрыканскае Моладзі, канфэрэнцыя на тэму дасьледваньня гісторыі беларускае эміграцыі, іншыя нарады й спатканьні.

Ужо ў пятніцу 31-га жніўня пачаўся рух на „Полацку" — арганізатары сустрэчы (Клiўлендзкі аддзел БАЗА) выкончвалі апошнія справы, наводзілі канчальны парадак; пачалі зьяжджацца й госьці.

Уладыка Мікалай і а. Міхал Страпко ў часе палёвае багаслужбы на „Полацку". (Фота А. Сільвановіча)

У сыботу 1-га верасьня а гадз. 8:30 ураньні Сустрэча афіцыйна была распачатая.

Праграма Сустрэчы была абшырная й цікавая (поўная праграма падаецца асобна). Было шмат чаго пабачыць і пачуць, аднак быў час і пагутарыць, спаткацца са старымі сябрамі ды пазнаёміцца з новымі, падзяліцца ўражаньнямі аб Сустрэчы. А людзі былі перапоўненыя ўражаньнямі. Для шмат каго гэта было першае спатканьне ў „Полацку", для некаторых — нават першае знаёмства з Амэрыкай. Сустрэча сёлетняя, у якой узяло ўдзел пад тысячу асобаў, была адна з самых удалых, калі ня самая ўдалая з дасюлешніх Сустрэчаў.

Але дамо слова самым удзельнікам

Віктар Сянькевіч зь Гішпаніі. Прыехаў сюды з канадзкімі Беларусамі. Першы раз у „Полацку". Уражаньне надзвычайнае -- свая атмасфэра. Спаткаўся зь людзьмі, якіх ня бачыў праз колькі гадоў.

Станіслаў Воленс з Калюмбіі, штат Мэрыленд, Беларус другога пакаленьня. Прозьвішча бацькі было Валешнюк. Першы раз у „Полацку". Даведаўся пра беларускую калёнію Клiўленду выпадкова. Быўшы аднойчы ў Клiўленьдзе па справах натрапіў на беларускую царкву. Трымаў лучнасьць і быў запрошаны на Сустрэчу. Уражаньне заправуды надзвычайнае — пераходзіць ўсе спадзяваньні. Як-бы наведаў сваю сям'ю пасьля даўгой адлучкі.

Уладзімер Русак зь Нью Ёрку. Сустрэчы для мяне не навіна ды і ў „Полацку" ўжо бываў. Аднак заўсёды прыемна тут, у сваім цэнтры адпачынку. Гэтая Сустрэча ў параўнаньні зь іншымі — вельмі пазытыўная. Добрае ўражаньне зрабіў сымпозіюм пра вывучэньне гісторыі беларускай эміграцыі, які адбываўся паангельску. Шкада, што праграма Сустрэчы ня была скаардынаваная, і моладзь не патрапіла быць на сымпозіюме, бо маладыя-ж з гэтага найбольш скарысталі-б.

Раіса Станкевіч з Нью Ёрку. Добрая Сустрэча. Шмат зьехалася людзей. Вельмі добра прайшоў зьезд Арганізацыі Беларуска-Амэрыканскай Моладзі. Выбралі новую ўправу. Юрка Азарка — старшыня. Пастанавілі аднавіць часапіс „Беларуская Моладзь". У новай рэдкалегіі ўсе маладыя. Вера Запруднік — рэдактар. Гэтаксама моладзь бярэцца весьці ангельскую старонку ў газэце „Беларус". Выявілася зацікаўленьне да вывучэньня беларускай мовы. Танцавальная група „Васілёк" разгарнула вельмі актыўную дзейнасьць. Моладзь — малайцы.

Віктар Страпко з Клiўленду. Клiўлендзкі аддзел Беларуска-Амэрыканскае Моладзі шмат папрацаваў як перад Сустрэчай у рыхтаваньні яе, гэтак і ў часе самое Сустрэчы. Спартовы гурток аддзелу наладзіў валейбольныя змаганьні. У спаборніцтве ўзялі ўдзел чатыры дружыны, беларускія і ўкраінскія. Змаганьні былі вельмі зацятыя, зыйшлося шмат гледачоў энтузіястаў спорту. Першае месца заняла беларуская дружына „Полацак". Аддзел моладзі таксама разыграў лятарэю падчас забавы ў „Полацку"; забава прайшла вельмі ўдала.

Антон Шукелойць, старшыня БАЗА. Вельмі ўрачыста адбылося адчыненьне 2-ой Сустрэчы Беларуска-Амэрыканскіх Вэтэранаў. На маю долю прыпаў гонар сымбалічна ўспамянуць усіх загінуўшых жаўнераў беларускіх вайсковых адзінак і паўстанцаў на працягу змаганьня за незалежнасьць ад часоў Кастуся Каліноўскага аж да нашых дзён. Сьпісак нашых гэрояў папаўняецца. Шмат новых прозьвішчаў было пададзена незадоўга да пачатку ўрачыстасьці. Падчас палёвай паніхіды, якую адправіў Уладыка Мікалай у асысьце сьвятароў, на вачох шмат у каго блішчэлі сьлёзы. У нядзелю меў прыемнасьць быць на каталіцкай багаслужбе, якую адслужыў Уладыка Уладзімер у капліцы манастыра ўсходняга абраду Францішканскага Жаноцкага Ордэну. У манастыр Сьвятых Пакроваў, што ў Норт Ройалтон ад „Полацку", сабралася шмат Беларусаў-католікаў. Служба была вельмі ўрачыстая, сьпяваў зборны хор.

Міхал Лужынскі з жонкай Надзяй з Аўстраліі. Першы раз у Амэрыцы наагул, але наведаў ужо колькі беларускіх асяродкаў: у Лёс Анджэлэсе, у Нью Ёрку, у Дэтройце. Першы раз у „Полацку". Уражаньне вельмі добрае — адчуваецца, што гэта нашае, беларускае. Прыемна чуць беларускую мову. Шмат у вас тут моладзі, якое ў нас, нажаль, мала. Глядзеў гульню ў валейбол, вельмі быў зьдзіўлены стандартам ігры. Невялічкі канфуз з рознымі імпрэзамі — мала часу на ўсё — а ўсё хацелася-б пабачыць і пачуць. Учора на забаве найбольш нас усьцешыла „Лявоніха". Гэтак усе ўмеюць скакаць, столькі розных фігураў знаюць. Вельмі добрае ўражаньне ад царквы. Служба адбылася вельмі ўрачыста. Казань а. Аляксандра — надзвычайная. А як пачалі сьпяваць „Магутны Божа", дык аж прасьлязіўся.

Люда й Барыс Рагулі з Канады. Уражаньне ад Сустрэчы вельмі добрае. Мясцовыя арганізатары добра папрацавалі, каб зладіць гэткае цікавае спатканьне. Пабачыліся са старымі сябрамі. Такія зборкі даюць штуршок для далейшае працы. Нягледзячы на ўсё, што адбылося апошнімі гадамі, мы бачым, што людзі не адштурхнуліся, ня зразіліся, а ў грамадзе — сіла. Гэтая сустрэча — довад. Мы ня маем варожых пачуцьцяў да тых, што адыйшлі, мы іх шкадуем — згуба іхная. Вельмі цікавая была канфэрэнцыя. Зноў узмацнілася вера, што людзі працуюць, нешта новае творыцца.

Надзвычайнае ўражаньне пакінуў царкоўны хор. Зборны хор з усіх асяродкаў (мясцовы, з Дэтройту, зь Нью Джэрзы, зь Нью Ёрку), а гучэў, як-бы яны цэлае жыцьцё разам сьпявалі. Наагул сяброўская атмасфэра сымбаль цэлай Сустрэчы, якая, можна сказаць, адна з найлепшых.

Вольга Запруднік зь Нью Ёрку. Усё прайшло вельмі добра. Такія сустрэчы трэба рабіць, нават калі яны й патрабуюць вялікіх высілкаў — яны салідарызуюць грамаду, ажыўляюць энэргію да працы. Рабіць іх варта найчасьцей у Клiўленьдзе. Тут добрыя ўмовы, свой асяродак, царква. У царкве на службе аж плакала — так было урачыста й прыемна. Вельмі добрая была канфэрэнцыя. Рэфэраты цікавыя. Даведалася шмат рэчаў, пра якія нават не падазравала: пра арганізацыі эмігрантаў ранейшых пакаленьняў, пра беларускія калекцыі ў амэрыканскіх бібліятэках. Добра было-б аднак, каб ня было канфліктаў у праграме Сустрэчы, бо ня ўсюды людзі пасьпявалі. Забава была вельмі ўдалая, людная — заля магла-б быць крыху большай. Усё разам узяўшы, Сустрэча была вельмі ўдалая.

Алекс і Ніна Сільвановічы зь Нью Джэрзы. Уражаньне вельмі добрае. На мінулай Сустрэчы ў Нью Джэрзы было трохі гасьцей з чужых краінаў, але сёлета тут дык проста сусьветны зьезд. Забавы такой удалай ня бачылі ад 50-ых гадоў — і свае народныя танцы й супольныя сьпевы — аж памаладзелі. Добра прайшла й вэтэранская сустрэча. Цікавыя рэфэраты прачыталі Юрка Азарка й Віктар Сянькевіч. Шмат чаго было пабачыць, аднак некаторыя рэчы давялося прапусьціць, бо не ставала на ўсё часу. У далейшым трэба, каб было больш каардынацыі ў праграме. Агулам-жа было вельмі весела, цікава й прыемна.

Янка Запруднік зь Нью Ёрку. Добра, што замацоўваецца традыцыя падлучаць пад Сустрэчы й праводжаньне навуковых канфэрэнцыяў. Калі арганізатары й удзельнікі сёлетняе канфэрэнцыі на тэму гісторыі беларускае эміграцыі давядуць свой высілак да канца й пастараюцца выдаць даклады канфэрэнцыі асобным зборнікам, дык гэта будзе паважны здабытак, дзякуючы ў вялікай меры Сустрэчы, якая стымулюе ўсялякага роду праекты. Трэба плянаваць падобную канфэрэнцыю й да наступнае Сустрэчы.

Ад вялікага ліку ўдзельнікаў у сёлетняй Сустрэчы вынікнуў і вялікі лік розных імпрэзаў. Кожны імкнуўся выкарыстаць нагоду ня толькі для прыемнага, але й для Старшыні Рады БНР др. Язэпа Сажыча адбылася вельмі патрэбная нарада сяброў Рады БНР. Удзельнікаў у нарадзе было ня менш як на рэгулярных сэсіях Рады. Абмяняліся інфармацыяй, паглядамі, прынялі новых сяброў. Нічога не падтрымвае гэтак духу супрацоўніцтва, як жывы кантакт.

Вітаўт Кіпель зь Нью Джэрзы. Бясспрэчна гэтая Сустрэча адна з найбольш удалых як колькасьцяй удзельнікаў, гэтак і сваёй праграмай. Я хачу адзначыць адзін важны аспэкт: сувязь беларускай грамады Клiўленду з акадэмічна-навуковым сьветам — Клiўлендзкім Штатавым Унівэрсытэтам, Унівэрсытэтам Джона Караля, Кентскім Унівэрсытэтам ды інш. Праз гэтае супрацоўніцтва дайшло й да таго, што Клiўлендзкі Штатавы Унівэрсятэт выдаў кнігу аб Беларусах Клiўленду ды стаўся су-арганізатарам як папярэдняй

Праф. Карл Бануты адчыняе канфэрэнцыю аб вывучэньні гісторыі беларускае эміграцыі ў Клiўлендзкім Штатавым Унівэрсытэце. (Фота А. Сільвановіча)

City of Cleveland

GEORGE V. VOINOVICH, MAYOR

Proclamation

DECLARING DR. VITAUT KIPEL

AN

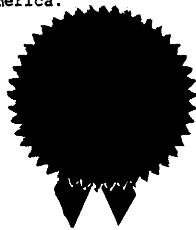
"HONORARY CITIZEN OF CLEVELAND"

BE IT KNOWN, that Dr. Vitaut Kipel, the Acting Chief of the Science and Technology Center, The New York Public Library, has diligently worked to promote the Byelorussian community in the City of Cleveland through his many years of research and numerous publications.

BE IT KNOWN, that Dr. Vitaut Kipel has generously contributed to mutual ethnic understanding -- serving as an editor of "The Heritage Review" and on the editorial board of the 48-volume work "American Heritage Series."

BE IT KNOWN, that Dr. Vitaut Kipel, a frequent and welcome visitor to Cleveland is a highly respected scholar in New York City. He enthusiastically serves not only as a cultural ambassador of the American-Byelorussians, but also as a willing goodwill ambassador between our two cities.

NOW, THEREFORE, I, George V. Voinovich, Mayor of the City of Cleveland, do hereby declare and proclaim Dr. Vitaut Kipel an Honorary Citizen of Cleveland, Ohio. This official Proclamation shall be presented to Dr. Kipel during the convention marking the 35th anniversary of the Byelorussian-American Association in America.

IN WITNESS WHEREOF, I have set my hand and caused the Corporate Seal of the City of Cleveland to be affixed on this 1st Day of September in the Year 1984.

George V. Voinovich

MAYOR

Мэр гор. Клiўленду Джордж Вайновіч абвесьціў граматай др. Вітаўта Кіпеля „Ганаровым грамадзянінам Клiўленду" за вывучэньне й прапагандаваньне клiўлендзкае беларускае грамады, за ўдзел у шматтомавым выданьні этнічнае гісторыі Амэрыкі ды за дзейнасьць як фактычнага культурнага пасла паміж гарадамі Нью Ёркам і Клiўлендам.

З кангрэсмэнкай на „Полацку". Зьлева: Зора Кіпель, Кастусь Калоша, Мэры Роўз Оўкар, Іра Каляда-Сьмірнова. Фота Я. Кульбеды

канфэрэнцыі ў часе Сустрэчы ў Кліўленьдзе ў 1980 г., гэтак і сёлетняй канфэрэнцыі.

Вельмі пазытыўна й тое, што якраз у Кліўленьдзе распачаліся канфэрэнцыі БІНіМ-у, спалучаныя з Сустрэчамі. У будучыні гэткае супрацоўніцтва трэба працягваць. Аднак у цэласьці праграма Сустрэчы павінна быць больш скаардынаваная зь іншымі імпрэзамі, каб ня было канфліктаў.

Вельмі добра, што быў наладжаны відэо-паказ зь мінулых беларускіх канцэртаў, які зрабіў **Мікола Заморскі**. Можа ў будучыні варта будзе рэгістраваць на відэастужку ўсе важнейшыя падзеі.

Пару слоў аб банкеце. Надзвычай удалася імпрэза з глядзішча на колькасьць людзей. Важныя былі прамовы кангрэсмэнкі Мэры Роўз Оўкар, прафэсара Карла Банута, нашых гасьцей з Францыі, Ангельшчыны, Нямеччыны, Аўстраліі; прывітаньні ад Прэзыдэнта Рэйгана, мэра гораду, сэнатара Мэцэнбаўма. Мне асабіста на банкеце было вялікай неспадзеўкай і прыемнасьцяй атрымаць ганаровае грамадзянства гораду Кліўленду, абвешчанае спэцыяльнай граматай мэра Джоржа Вайновіча. Я ўважаю гэта за вялікі гонар і для мяне і для Кліўлендзкае беларускае грамады, бо фактычна гэта быў вынік працы грамады, вынік пашаны, выказанае ёй мэрам гораду Вайновічам.

Алесь Міцкевіч зь Нью Ёрку. У часе Сустрэчы адбылося вельмі шмат розных падзеяў, у тым ліку й паседжаньне Рады БАПЦ. Правёў паседжаньне Першагіерарх БАПЦ Уладыка Мікалай з удзелам а.а. Карпа Стара, Аляксандра Яноўскага, Міхася Страпка, а. дыякана Якуба й 10-ёх вернікаў. Абмяркоўвалі цяперашняе палажэньне Царквы, справу выданьня царкоўнага часапісу, набыцьця адпаведных упісных кнігаў, сувязь Кансысторыі БАПЦ з парафіямі ды фінансавыя пытаньні.

Мэры-Роўз Оўкар, кангрэсмэнка з Штату Агаё. У беларускай калёніі была ці раз і заўсёды чуюся як дома. Захопленая выстаўкамі народных вырабаў. Паважаю вашую грамаду. Яна робіць гонар ня толькі Кліўленду, але і ўсёй краіне.

(Кангрэсмэнка дала нам сваю прамову, якую яна сказала на банкеце. Падаём у перказе асноўныя пункты прамовы).

Падчас свайго апошняга падарожжа ў Савецкі Саюз я мела ў складзе свае дэлегацыі адну жанчыну, родзічы якой паходзяць зь Беларусі, зь Менску. Яна, аднак, не дастала дазволу наведаць сваю мясцовасьць — дзе нарадзілася ейная маці. Адказ савецкіх уладаў на ейныя захады быў: мясцовасьць гэтая ў зоне ваеннага засакрэчаньня.

Беларусь на працягу ўсяе свае гісторыі была ў ваеннай зоне — цярпела разбурэньні (у Другой Сусьветнай Вайне пацярпела найбольш), перасьледы ды русыфікацыю. Я, як Амэрыканка, ніколі ня буду чуцца вольнай, пакуль усе людзі на зямлі ня будуць вольнымі. Заўсёды буду падтрымоўваць вашыя імкненьні да свабоды, буду падтрымоўваць вашыя намаганьні ўводу беларускае мовы ў праграмы „Голасу Амэрыкі". Я веру, што Беларусь будзе вольнай. Мы ўсе будзем змагацца, каб Беларусь была вольнай краінай.

Васіль Русак з Нью Джэрзы. Я — адзін з тых, што былі на ўсіх Сустрэчах, пачынаючы ад першай у 1952 годзе, якая адбывалася на Ніягары і якая дала пачатак усім пазьнейшым Сустрэчам. Уважаю, што гэтая Сустрэча — адна з найлепшых, асабліва дзеля таго, што маем шмат гасьцей зь іншых краінаў. Шмат страцілі тыя, хто ня прыехаў сюды.

Матушка Марыя Войтанка з Дэтройту. Я таксама была на ўсіх, усіх Сустрэчах. Гэтай Сустрэчай вельмі захопленая.

Уладыка Мікалай з Канады. Меў шчасьце быць на ўсіх Сустрэчах, апрача першай. Гэта мусіць мяне дыскваліфікуе зь ліку тых выбраных, што былі на ўсіх Сустрэчах, але сваё ўражаньне аб Сустрэчы ўсё-ж выкажу. Сустрэча гэтая — адна з самых удалых.

Янка Міхалюк зь Лёндану. З Амэрыкай, як краем жыхарства маіх сваякоў, ужо знаёмы, але гэта першая Сустрэча, на якой я быў. Заўсёды з увагай чытаў раней рэпартажы аб Сустрэчах у газэтах — гэта давала нам як-бы палітычны напрамак, праграму на будучыню. Нарэшце пагледзеў „жывую Сустрэчу". Уражаньне надзвычайна добрае.

Мацьвей Смаршчок зь Мінэсоты. Асабліва захоплены выстаўкамі вырабаў нашых умельцаў: Міколы Шуста й Юлі Андрусышынай. Вельмі цікавая й выстаўка каляровых фатаграфіяў Алексы Сільвановіча.

Юрка Станкевіч з Каліфорніі. Апошні раз быў на Сустрэчы ў Нью Брансьвіку ў 1976 годзе. Сёлетняя Сустрэча вельмі якасная. Шмат хто казаў, што гэтак удалая і гэтак шматлюдная сёлетняя Сустрэча — як-бы адбой за ўсе непаладкі, якія нашая грамада перажыла за апошнія гады. Прыемна бачыць моладзь з усіх асяродкаў.

Таня Пляскач з Дэтройту. Была амаль на ўсіх Сустрэчах. Гэтая — самая прадуктыўная. Пад кожным паглядам задавальняючая. Нядзеля — наш першы дзень. Шкада —крыху прапусьцілі. Прыпамінаецца, як некалі мы ладзілі Сустрэчу ў Дэтройце — даўно ўжо гэта было, гадоў 25 таму.

Вера й Вітаўт Рамукі з Чыкага. Шмат на якіх Сустрэчах былі. На кожнай было палепшаньне. Кожны асяродак робіць паводле сваіх магчымасьцяў. Уражаньне з гэтае Сустрэчы вельмі добрае. Вельмі пазытыўная зьява — удзел моладзі. Выстаўкі пажадана было-б рабіць у большым памешканьні. Выстаўкі фатаграфіяў вельмі на гэтым выйгралі-б. Пажадана, каб ня было канфліктаў у праграме ды каб агульная праграмка усіх імпрэзаў была загадзя падрыхтаваная й распаўсюджаная. З больш практычнага боку, вельмі добрае было закватараваньне. Гатэль — запраўды добры.

Кастусь Акула з Канады. No comments.

Міхась Наўмовіч з дачкой Ганнай з Парыжу. Упяршыню на Сустрэчы ў Амэрыцы. „Полацак" — гэта кавалачак Беларусі, нават прырода тут крыху нагадвае Беларусь. Уражаньне аб Сустрэчы вельмі пазытыўнае. Гэтак шмат людзей зьехалася! Спаткаў сяброў, якіх ня бачыў 30 гадоў. Канфэрэнцыя пра беларускую эміграцыю была вельмі цікавая. Трэба падкрэсьліваць, што Беларусы параськіданыя па цэлым сьвеце. Гэта ўсё маленькія цаглінкі, якія будуюць нашую Беларусь. Будзем намагацца, каб арганізаваць такую сустрэчу Беларусаў ў Эўропе, пажадана ў Лёндане. Ганьне вельмі спадабаўся канцэрт, танцы, хор, ды асабліва Данчык.

Ганна Ясьвіловіч з Ангельшчыны. Першае наведаньне Амэрыкі. Вельмі ўсё тут падабаецца — прасторна, прыгожа, цікава. Асабліва прыемна ўразіла прысутнасьць моладзі. Гэтак шмат беларускай моладзі ня бачыла раней. Вельмі спадабаўся канцэрт, асабліва танцы. Сама некалі належала да танцавальнай групы. Агульнае ўражаньне аб Сустрэчы ндзвычайнае. Лепш ня можа быць.

Юрка Азарка зь Нью Джэрзы. Гэта мая сёмая Сустрэча. Уражаньне вельмі пазытыўнае. Усё праходзіла ўрачыста й працавіта. Праграма асабліва амбітная сёлета. Нажаль, ня было магчымасьці ўсё пабачыць. Сход моладзі прайшоў вельмі ўдала. Шмат было моладзі, шмат пастановаў: аднавіць часапіс, весьці ангельскую старонку ў „Беларусе", арганізаваць вывучэньне беларускай мовы — пляны абмітныя. Як гэта рэальна? Думаю, што справімся, калі ўсе будзем працаваць. Асабліва мы ганарымся нашай сталай працай у танцавальнай групе „Васілёк". Я ўжо ў групе ад 1970 году, найдаўжэй за ўсіх.

(На параду Алы Орсы-Рамана пагутарылі мы й з малодшымі удзельнікамі Сустрэчы. Ала Рамана, кіраўнічка танцавальнай групы „Васілёк" ды энтузіястка працы з моладзьдзю — ёй, да пэўнай ступені, і заўдзячваецца гэтак лічная прысутнасьць моладзі на Сустрэчы.)

Нансы Захаркевіч зь Нью Ёрку, адна з самых маладых у танцавальнай групе „Васілёк". Першы раз на Сустрэчы. Усё тут вельмі падабаецца. Прыемна быць разам.

Удзельнікі канцэрту Сустрэчы: жаноцкі ансамбль „Васількі", танцавальная група „Васілёк" і сьпявак-саліст Данчык Андрусышын. Фота Я. Кульбеды

Вінцэнт Мярляк зь Нью Ёрку. Гэта ўжо мая трэйцяя Сустрэча. Заўсёды прыяжджаў на Сустрэчы з танцавальнай групай. Сёньня гэта будзе мой апошні выступ, бо еду на навуку ў Каліфорнію. (І Вінцэнт пабег, бо трэба было зьбірацца танцаваць.)

Оля Лукашэвіч з Кліўленду. Гэтая Сустрэча, на маю думку, была найлепшая з усіх. Шмат людзей зьехалася, шмат новых з далёкіх краінаў. Мы, арганізатары, багата папрацавалі. Цяжка было з пробамі. Усе занятыя. Оля Дубаневіч, што акампаніявала хору — вялікая помач. Што-б я зьмяніла, каб магла? Зьмяніла-б надвор'е й залю, дзе быў канцэрт — надта-ж было горача, асабліва тым, хто выступаў.

Айцец Міхась Страпко з Кліўленду. Усё прайшло надзвычайна.

Айцец Аляксандар зь Нью Брансьвіку. Сьціскаецца горла ад уражаньняў. Душой вырас ад такога ўздыму. Дух еднасьці як-бы быў ляйтматывам гэтай Сустрэчы.

Так, запраўды дух еднасьці сяброўства лунаў над гэтай нашай 16-ай Сустрэчай Беларусаў Паўночнае Амэрыкі. Прысутнасьць гасьцей зь іншых краінаў і лічная прысутнасьць моладзі на Сустрэчы былі, на думку шмат каго, гэтаксама важным фактарам, што вырозьніваў гэтую Сустрэчу ад папярэдніх.

Дык да наступнай Сустрэчы!

Інтэрвію правяла Зора Кіпель

Нарада прадстаўнікоў беларуска-амэрыканскіх і беларуска-канадзкіх арганізацыяў адбылася ў панядзелак 3-га верасьня. Месца наступнае 17-ае Сустрэчы застаецца адчыненым. Адныя выказваліся за „Полацак", іншыя за Нью Брансьвік або Нью Ёрк.

Congress of the United States
House of Representatives
Washington, D.C. 20515

For: The 35th Anniversary of the Byelorussian American Association in the United States

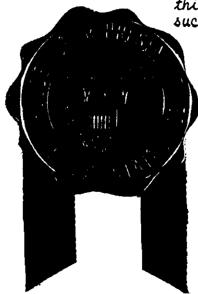
By: CONGRESSWOMAN MARY ROSE OAKAR

WHEREAS, Congress is especially pleased to note the 35th Anniversary of the Byelorussian American Association in the United States, which is being celebrated at their 16th Biennial Convention at the Community Center - 11022 Webster Road, Strongsville, Ohio - from September 1st thru 3rd, 1984; and

WHEREAS, For the past 35 years, the Byelorussian American Association has served its membership with dignity and honor; and

WHEREAS, The members of the Byelorussian American Association have dedicated themselves to keeping alive the beautiful culture and traditions of the Byelorussian people, in America; now, therefore

BE IT RESOLVED, That the Congress of the United States congratulates the Byelorussian American Association on this, their 35th Anniversary, and wishes them continued success in the future.

Mary Rose Oakar
MARY ROSE OAKAR
Member of Congress
20th District - Ohio

Кангрэс Злучаных Штатаў, на прапанову кангрэсмэнкі Мэры Роўз Оўкар, прывітаў афіцыйнай праклямацыяй Беларуска-Амэрыканскае Задзіночаньне з 35-мі ўгодкамі й пажадаў далейшых удачаў на будучыню.

ФЭДЭРАЛЬНАЯ РАДА БЕЛАРУСКІХ АРГАНІЗАЦЫЯЎ У АЎСТРАЛІІ

ВЫКАНАЛЬНЫ КАМІТЭТ

А Б В Е С Т К А

6-Я СУСТРЭЧА БЕЛАРУСАЎ У АЎСТРАЛІІ

адбудзецца ў Адэляйдзе, Паўдзённая Аўстралія

ад 5-га да 9-га студзеня 1985 г.

Усіх сяброў Фэдэральнае Рады, усё беларускае грамадзтва, мясцовых і замежных гасьцей, САРДЭЧНА ЗАПРАШАЕМ!!!

Закватэраваньне ўсім удзельнікам Сустрэчы будзе забясьпечанае. У гэтай справе зьвяртацца, калі ласка, да

Mr. J. Rollson, Pres. O. C.
2/9 Anglers Court
West Lakes Shore, 5020 S. A., Australia
(Phone, after arrival in Adelaide: /08/491256)

Праграма Сустрэчы:

Сыбота (5. I) — Прыбыцьцё й закватэраваньне.

Нядзеля (6. I.) — 10:00 гадз. раніцы—пярэдадзень Раства Хрыстовага. багаслужба ў мясцовай Беларускай Праваслаўнай Царкве.
2:00 гадз. п/п — адкрыцьцё Сустрэчы, рэфэрат у залі пры царкве.
7:00 гадз. увечары — вячэрня, супольная Куцьця ў царкоўнай залі.

Панядзелак (7. I.) — 10:00 гадз. раніцы — калядная багаслужба.
4:00 гадз. п/п — канцэрт і пачастунак у залі на 5 Ўольтэр Ст., Табэртон.

Аўторак (8. I.) — Другі дзень Калядаў, у Байнайтэн парку пікнік на ўвесь дзень.

Серада (9. I.) — Трэйці дзень Калядаў, нарады 6-га зьезду ФРБАА. Пачатак а 10:00 гадз. ўраньні. Парадак дня ўстанаўляе ВК ФР.
Увечары—разьвітальны сяброўскі пачастунак (час будзе паданы на пікніку або раней Арг. К-там).

Арганізацыйны Камітэт:

Я Рольсан — старшыня, К. Станкевіч — сакратар, М. Бурнос — сябра.

ФЭСТЫВАЛІ У НЬЮ ДЖЭРЗЫ: ПРАЦЯГЛАЯ ПРАЦА

Паводля ньюджэрзыйскіх газэтаў „Сандэй Рэджыстэр" і „Стар Леджэр" ды колькіх іншых органаў друку (тыражы названых газэтаў сягаюць шмат дзесяткоў тысячаў экзэмпляраў), чарговы 6-ты этнічны фэстываль у гор. Санды Гук, на ўзьбярэжжы акіяну, 25-26 жнівеня сёлета наведалі каля 25 тысячаў гледачоў: фэстывалі гэтыя, запраўды масавыя й шырака рэклямаваныя, адбываюцца штагоду й арганізуюцца Фэдэральнай Службай Паркаў. Мэта фэстывалаў — паказаць шматкультур'е Амэрыкі праз народнае мастацтва, умельцаў, музыку, танцы.

Беларусы ў гэтых фэстывалях бяруць удзел здаўна. Апрача выставак беларускіх народных вырабаў (тканінаў, вышывак і г.д.), штагоду беларускі стэнд дэманструе нешта практычнае, новае, цікавае, прыцягваючы гэтым масу гледачоў. Як казалі арганізатары сёлетняга фэстывалю, напэўна больш за палавіну наведвальнікаў пабылі каля беларускага стэнду. А пры нашым стэндзе, як і мінулымі гадамі, галоўнай атракцыяй былі, шырака ўжо ведамыя ў штаце Нью Джэрзы, нашыя ўмельцы й мастачкі спні Надзя Кудасава й Тамара Кольба. Дэманстравалі яны прадзеньне куделі й тканьне паясоў. Пра тэхніку тканьня паясоў (з фатаграфіяй сп-ні Тамары Кольбы) пісала газэта „Сандэй Рэджыстэр" у нумары за 26 жніўня.

Фэстываль у Санды Гуку быў якбы падрыхтоўкай да наступнага фэстывалю ў гор. Джэрзы Сыты 8-9 верасьня сёлета. Фэстывалі ў Джэрзы Сыты адбываюцца ў парку Лібэрты, распачатыя шэсьць гадоў таму Этнічнай Радай Штату.

Калі на фэстывалі ў Санды Гуку запрашаюцца выбраныя ўмельцы й групы, дык на фэстывалях у парку Лібэрты можа браць удзел кожная група й кожны мастацкі калектыў. Фэстывалі ў парку Лібэрты — гэта ўрачыстасьці ўсіх этнічных групаў штату Нью Джэрзы. Адчыняе фэстываль, звычайна, губэрнатар штату. Гэтак было й сёлета.

Урачыстасьць адчыненьня падкрэсьліваецца парадам сьцягоў нацыянальных групаў. Беларусы ў фэстывалях у парку Лібэрты бяруць удзел ад самага пачатку. Бадай штагоду беларускія прадстаўнікі выконваюць важныя арганізацыйна-кіраўнічыя функцыі ў правядзеньні фэстываляў. На фэстывалях выступалі музычны ансамбль „Віхор" зь беларускай музыкай, танцавальны ансамбль „Васілёк" ды шмат нашых мастакоў і ўмельцаў. А беларускія парафіі зь Нью Бранзьвіку й Саўт Рывэру мелі свае стэнды зь беларускімі стравамі. Зноў-жа, галоўнымі прыцягальніцамі да беларускіх стэндаў тут былі сп-ні Надзя Кудасава (ад самага першага фэстывалю) ды сп-ня Тамара Кольба. Абедзьве прадстаўніцы ціраз ужо былі паказваныя на тэлябачаньні. Сёлета газэта „Стар Леджэр" за 7 верасьня зьмясьціла фатаграфію сп-ні Кудасавае за ейным варштатам з маладзенькай памагатай Лорай Рагалевіч.

Бясспрэчна, што ў фэстывалях і ў горадзе Санды Гук і ў парку Лібэрты бралі й бяруць удзел і шмат якія іншыя беларускія ўмельцы, мастакі й арганізатары. Але сп-ням Надзі Кудасавай і Тамары Кольбе належыцца асаблівая падзяка за іхную штогадовую й бесьперапынную працу.

В. Зубкоўскі

АБВЕСТКА

Запрашем усіх слухаць рэлігійную радыёпраграму „Добрая вестка" ў беларускай мове з наступных дзьвюх каратка-хвалевых станцыяў:

1. Станцыя „Голас дружбы", KGEI, Сан Францыска, Каліфорнія. Час перадаваньня: паводля Грынвіча — пятніцамі а гадз. 04:30 — 04:45 (паводля мясцовага лёсанджэлескага часу — гэта чацьвяргамі а гадз. 20:30 — 20.45). Хваля перадаваньня: 41 мэтар. У лістападзе 1984 г. перадача „Добрая ве.стка" пачнецца перадавацца із станцыі „Голас дружбы" на паўгадзіны пазьней і на хвалі 25 мэтраў.

2. Станцыя „Транс Сусьветнае Радыё", Монтэ Карлё. Час перадаваньня: паводля Грынвіча — панядзелкамі а гадз. 18:20 — 18:35. Хваля перадаваньня: 25 мэтраў. Пачынаючы ад 5-га лістапада, перадача „Добрая вестка" будзе перадавацца із станцыі „Транс Сусьветнае Радыё" ў тым самым часе, але на хвалі 41 мэтар.

ДА ЎВАГІ БЕЛАРУСАЎ ПЭНСЫЛЬВАНІІ

Канфэдэрацыя Амэрыканскіх Этнічных Групаў (National Confederation of American Ethnic Groups, Inc.) у пэсавым камунікаце за кастрычнік сёлета заклікае выбаршчыкаў у раёне гарадоў Алентаўн-Бэтлеэм у штаце Пэнсыльванія галасаваць за рэспубліканскага кандыдата ў Кангрэс кангрэсмэна Дана Рытэра (Don Ritter). У біяграфічнай нататцы аб кангрэсмэну ў камунікаце кажацца, што Дан Рытэр — мадзярскага й беларускага паходжаньня.

Газэта „Беларус" далучаецца да гэтага закліку ды просіць сваіх чытачоў увайсьці ў бліжэйшую сувязь з кангрэсмэнам Данам Рытарам.

МАЦІ АДАМА МІЦКЕВІЧА

Паводля польскага аўтара Артура Сандаўэра, маці польскага паэта Адама Міцкевіча, ураджэнка Навагрудчыны, была пяраахрысткай зь юдэйства. Сьляды ўсьведамленьня паэтам гэтага паходжаньня свае маці Сандаўэр бачыць у зваротцы Міцкевічавае паэмы „Дзяды", у якой ёсьць зваротка пра „маці чужую" і ейнага сына Адама. Пра гэта Артур Сандаўэр згадвае ў сваёй кнізе "O sytuacji pisarza polskiego pochodzenia żydowskiego w XX wieku", што выйшла ў Варшаве ў 1982 г. ў выдавецтве „Чытэльнік" (гл. б.б. 8 і 14).

ПАХОВІНЫ УЛ. КАРАТКЕВІЧА

Пахаваньне сьв. пам. Ўладзімера Караткевіча, як даведваемся, адбылося ў Менску 27 ліпеня 1984 году. На паховіны выйшаў цэлы горад, натоўпы людзей прыбылі з правінцыі. Адкрытую дамавіну зь целам якое так любіў. Ратавалі яго ад пячанёў, а ў яго была язва страўніка.

Пісьменьнік Васіль Быкаў у сваёй згадцы-нэкралёгу па Нябожчыку напісаў: „Беларусь ужо ніколі ня будзе мець такога мастака, а

Паховіны сьв. пам. Ўладзімера Караткевіча ў Менску 27 ліпеня 1984 году.

Нябожчыка несьлі праф. Мікола Грынчык, гісторык Генадзь Кісялёў ды іншыя прыяцелі памерлага пісьменьніка.

Як стала ведама з прыватных крыніцаў, паміраць Уладзімер Караткевіч пачаў 17 ліпеня, калі варочаўся з падарожжа на Палесьсе, ейны народ — такога сына".

У савецкім беларускім друку, апрача кашматслоўнага нэкралёгу, падпісанага партыйнымі й дзяржаўнымі кіраўнікамі рэспублікі ды пісьменьнікамі, ніякае дадатковае інфармацыі пра хваробу й пахаваньні Караткевіча ня было.

СЬВ. ПАМ. ЯНКА ЧАРНЭЦКІ

16-га ліпеня сёлета адыйшоў ад нас у вечнасьць сьв. пам. Янка Чарнэцкі, сябра Рады БНР, былы сябра Беларускай Хрысьціянскай Дэмакратыі (БХД) у Заходняй Беларусі, сябра Беларускага Інстытуту Гаспадаркі й Культуры ды старшыня ягонага ляхавіцкага гуртка, афіцэр Беларускае Краёвае Абароны, актыўны ўдзельнік змаганьня беларускага народу за свае правы ў міжваенных часох у Заходняй Беларусі.

Сьв. пам. Янка Чарнэцкі нарадзіўся 15 траўня 1895 г. ў мястэчку Ляхавічы Слуцкага павету. Ягоныя бацькі Язэп і Ганна, як і ўсе ляхавіцкія мяшчане, былі каталіцкае веры. Сьв. пам. Янка пачатковую асьвету здабыў у Ляхавічах, пасьля вучыўся ў Слуцку, меў намер стацца аптэкарам, экзамены здаваў у Маскве. У тых часох, каб быць прынятым на фармацэўтыку, трэба было тры гады адпрацаваць у аптэцы, дык вымаганую практыку Янка адбыў у Наваградку.

З пачаткам Першае сусьветнае вайны Янка Чарнэцкі быў змабілізаваны ў царскую армію й скіраваны ў афіцэрскую школу ў Маскву, скончыўшы якую ў раньзе падпаручніка, выконваў розныя функцыі афіцэра ваеннага часу.

Шчасьліва перажыўшы вайну, Янка Чарнэцкі ў 1919 г. вяртаецца ў родныя Ляхавічы. Тут усё было спалена й разьбіта; у Ляхавічах фронт стаяў на працягу чатырох гадоў. Нябожчык, з характэрным яму ляхавіцкім патрыятызмам, бярэцца за адбудову свайго мястэчка й свае гаспадаркі ды адначасна ўключаецца ў грамадзка-палітычнае жыцьцё Заходняе Беларусі. Пазнаёміўшыся зь беларускім рухам, ЯнкаЧарнэцкі выбірае ягоны хрысьціянскі кірунак і, увайшоўшы ў БХД, згодна зь ейнай праграмай, змагаецца за правы беларускага сялянства на зямлю, супраць насаджваньня польскім урадам асаднікаў на беларускіх землях, за беларускую школу, за беларускую мову ў касьцеле; арганізуе гурткі Беларускага Інстытуту Гаспадаркі й Культуры, вядзе ўсьведамляльную работу сярод беларускага каталіцкага жыхарства. За сваю дзейнасьць быў ціраз арыштоўваны й суджаны польскімі ўладамі. І, як на дзіва для нашага сучаснага пакаленьня, польскія ўлады судзілі аднойчы Янку Чарнэцкага, каб пазбавіць яго афіцэрскага чыну, які атрымаў ён, скончыўшы афіцэрскае школы яшчэ ў царскай Расеі.

У часе Другое сусьветнае вайны й нямецкае акупацыі Беларусі Янку Чарнэцкаму ізноў давялося з сваіх каталіцкіх Ляхавічах змагацца з Палякамі, гэтым разам за беларускую адміністрацыю ды ізноў за беларускую мову ў касьцеле. Пасьля ўтварэньня БЦР і абвешчаньня мабілізацыі Нябожчык быў афіцэрам БКА і падзяліў ейную долю.

Пэрыяд эміграцыі Янка Чарнэцкі спачатку правёў у беларускіх лягерох Заходняе Нямеччыны, адкуль і эміграваў у Аўстралію, а ў 1957 г. перабраўся ў Амэрыку ды, асеўшы ў Чыкага, пражыў да канца жыцьця у акружэньні свае вялікае сям'і.

Сьв. пам. Янка Чарнэцкі быў прыкладным мужам, бацькам, дзедам, прадзедам. Ён ажаніўся яшчэ ў Маскве ў 1918 г., і гэта было ідэальнае жаніцтва. Ягоная жонка Аляксандра шчыра памагала ў працы і ўсіх патрэбах мужа, асабліва апошнімі гадамі частых недамаганьняў, яна была зь ім і пры ягонай сьмерці падарозе ў шпіталь.

У вечны шлях праводзілі Нябожчыка Ўладыка Ўладзімер Тарасэвіч зь беларускае каталіцкае царквы Хрыста Спаса на могілкі Куін оф Гэвэн ў Чыкага. Там на заканчэньне пахавальнага абраду адсьпявалі ўлюбёную песьню Нябожчыка „Божа, што калісь народы . . .", якая ў каталікоў Заходняе Беларусі сьпявалася як рэлігійны гімн, і сьпявалі яе заўсёды на заканчэньне набажэнства.

Няхай будзе лёгкай Яму амэрыканская зямля і вечная памяць у беларускім народзе.

А. Ш.

Галоўная Управа БАЗА й рэдакцыя газэты „Беларус" выказваюць найшчырэйшыя спачуваньні сям'і Нябожчыка ў ейным горы. Вечная памяць працаўніку й патрыёту Беларусі сьв. пам. Янку Чарнэцкаму.

ПРЫТОК МОЛАДЗІ Ў РЭЛІГІЙНЫЯ АБШЧЫНЫ

На пленуме Цэнтральнага Камітэту Кампартыі Беларусі, што адбыўся 21 верасьня сёлета і быў прысьвечаны пастанове ЦК КПСС „Аб далейшым паляпшэньні партыйнага кіраўніцтва камсамолам і павышэньні яго ролі ў камуністычным выхаваньні моладзі", першы сакратар ЦК КПБ Мікалай Сьлюнькоў сказаў (гл. „Чырвоная зьмена", 22.IX.1984):

„. . . Нельга закрываць вочы на тое, што ў выніку недахопаў у выхаваўчай рабоце некаторая частка маладых людзей пад уплывам веруючых бацькоў, пад узьдзеяньнем антысавецкай клерыкальнай прапаганды трапляе ў сеткі, хітра расстаўленыя царкоўнікамі. Служыцелі культу інтэнсыўна вядуць індывідуальную работу зь людзьмі, асабліва з моладзьдзю. Рсбіца немалая колькасьць хрышчэньняў, вянчаньняў і іншых рэлігійных абрадаў з удзелам юнакоў і дзяўчат. Аднак партыйныя і камсамольскія арганізацыі слаба ўлічваюць гэтыя акалічнасьці, часта мірацца з тым, што асобныя юнакі і дзяўчаты, у тым ліку і камсамольцы, удзельнічаюць у рэлігійных абрадах.

„Першачарговая задача ў атэістычным выхаваньні — дабіцца спыненьня прытоку моладзі ў рэлігійныя абшчыны . . . Трэба больш настойліва ўкараняць у жыцьцё і быт моладзі савецкую, сацыялістычную абраднасьць. І вырашэньне гэтага пытаньня неабходна паставіць на дзяржаўную аснову".

ЯГАЙЛА

(На 550-я ўгодкі сьмерці)

(Працяг; пачатак у нр. 320)

Некаторыя гісторыкі аспрэчваюць аўтэнтычнасьць акту Крэўскай вуніі, бо дакумэнт дайшоў да нас бяз подпісаў і пячаткаў. У сувязі з гэтым аспрэчваецца й магчымасьць, каб у дачыненьні да гэтай вуніі Ягайла мог ужыць лацінскі тэрмін „аплікарэ", што магло значыць „далучэньне" Вялікага Княства Літоўскага да Польшчы. Але такіх тэрмінаў-сынонімаў з значэньнем „далучэньне" або „ўключэньне", напрыклад, у акце Гарадзельскай вуніі 1413 г. налічвалася з добрага паўтузіна. Тым ня менш, акт Гарадзельскай вуніі не ліквідаваў ні інстытуту асобнага вялікага князя, ні дзяржаўнае адасобленасьці й самастойнасьці Вялікага Княства Літоўскага. Таму-ж і Ягайла пасьля Крэўскай вуніі побач з тытулам „польскі кароль" ужываў яшчэ й тытул „найвышэйшы князь", і прывілеем 1387 г. вялікакняжую ўладу ў Вялікім Княстве Літоўскім, фактычна даручыў свайму брату Івану-Скіргайлу, што, пэўна, ня было ў духу нейкага там „далучэньня".

Як ведама, супраць акту Крэўскай вуніі нўзабаве выступіў быў Полацкі князь Андрэй Альгердавіч. Ён наладзіў саюз з смаленскім князем Сьвятаславам Іванавічам і Лівонскім ордэнам мечаносцаў і, калі Ягайла разам із сваімі маладзейшымі братамі і князем Вітаўтам адбыў у Кракаў для каранацыі, распачаў ваенныя дзеяньні.

З дапамогай польскага войска гэты бунт Андрэя здушыў Іван-Скіргайла, і тады ў Вялікім Княстве Літоўскім — у Вільні і ў Віцебску — былі пакінутыя польскія гарнізоны. Гэта, выглядае, выклікала незадаваленьне ў асяродзьдзі беларускага баярства, з чаго скарыстаў князь Вітаўт. За кошт Жмудзі ён зноў паразумеўся з прускім Тэўтонскім ордэнам і ў 1390 г. пачаў ваенную аблогу самой Вільні.

Вынікам гэтага змаганьня Вітаўта было пагадненьне зь Ягайлам, падпісанае ў жніўні 1392 г. ў Востраве каля Ліды. Паводля гэтага пагадненьня, Вялікаму Княству Літоўскаму гарантавалася самастойнае дзяржаўнае існаваньне, але ў саюзе з Польшчай і пад вярхоўнай уладай Ягайлы. Вітаўт прызнаваўся фактычным уладаром Княства. Апрача таго, Востраўскае пагадненьне забараняла трымаць далей польскія гарнізоны ў беларускіх гарадох.

Пасьля вялікі князь Вітаўт нагул рыхтаваўся да разрыву гэткага саюзу ці вуніі з Польшчай. Штуршком у гэтым выпадку маглі быць тагачасныя прэтэнзіі польскіх магнатаў і асабіста каралевы Ядвігі разглядаць Крэўскую вунію як акт гэтак званага „далучэньня" Вялікага Княства Літоўскага да Польшчы. Менавіта, каб падкрэсьліць такія прэтэнзіі, у 1398 г. Ядвіга пажадала ад Вітаўта выплаты даніны на справы Польшчы. Цікава адзначыць, што гэткія прэтэнзіі польскіх магнатаў і каралевы Ядвігі тады адкінуў ня толькі вялікі князь Вітаўт, але й сам Ягайла. Дзеля абмеркаваньня пытаньня гэткай даніны для Польшчы Вітаўт і Ягайла ў тым-жа 1398 г. склікалі сойм баярства Вялікага Княства Літоўскага. Сойм вынес адпаведны пратэст, а каб яшчэ больш падкрэсьліць гэты пратэст, сойм гучна абвесьціў Вітаўта „каралём Літвы".

Пляны Вітаўта, скіраваныя на разрыў вуніі з Польшчай, былі пахаваныя поўнай паразай ягонай арміі ў бітве з войскамі ханаў Залатой Арды, якая адбылася ў жніўні 1399 г. на рацэ Ворскле. Апрача зьнішчэньня войска, у гэтай бітве загінула больш як 70 князёў, у тым ліку Альгердавічы Андрэй Полацкі і Дзімітры Бранскі, якія былі палітычнай апорай Вітаўта. Вынікам гэтай паразы была яшчэ адна вунія з Польшчай — гэтак званая Віленска-Радамская вунія 1401 году. Яна, фактычна, пацьвярджала ўмовы ранейшага Востраўскага пагадненьня, але з тэй розьніцай, што паводля гэтай вуніі вялікакняжая ўлада забясьпечвалася Вітаўту пажыцьцёва, бяз права на спадкаемства для ягоных сыноў або брата. Як казалася ў прысязе Вітаўта, па ягонай сьмерці вялікакняжая ўлада ў ВКЛ павінна была зноў адыйсьці да Ягайлы.

Што-ж да Гарадзельскай вуніі 1413 г., дык ейнае афармленьне было абумоўленае найбольш дыпляматычным ціскам з боку каталіцкага Захаду. У Грунвальдзкай бітве 1410 г. было зьнішчанае рыцарскае войска Прускага ордэну, крыжакоў, але ня сам гэты ордэн, які свае збройныя сілы чэрпаў з краінаў Заходняй Эўропы. Вось-жа параза ў Грунвальдзкай бітве прускіх крыжакоў выклікала на Захадзе адмоўную і варожую рэакцыю ў дачыненьні да Польшчы й Вялікага Княства Літоўскага, і тады, асабліва за Жмудзь, пачалася дыпляматычная вайна, якая мела й рэлігійнае адценьне. Супярэчкі вяліся вакол пытаньня: хто-ж найлепш можа спрыяць хрысьціянізацыі Жмудзі — прускі Тэўтонскі ордэн або гэтак званая „сьхізматычная" Літва?

Таксама ў выніку Грунвальдзкай бітвы і палітычнае пытаньне Жмудзі ня было вырашанае канчаткова, хоць паводля Тарунскага мірнага пагадненьня 1411 г. Жмудзь адыходзіла да Вялікага Княства Літоўскага. Таму-ж у 1412 г. імпэратар гэтак званай Сьвяшчэннай Рымскай імпэрыі Жыгімонт Люксэмбургскі ў пытаньні вынікаў Грунвальдзкай бітвы вынес прысуд на карысьць прускіх крыжакоў, прысуд гэтак званага „статусу кво антэ", што значыла і непрызнаньне звароту Жмудзі Вялікаму Княству Літоўскаму.

(Заканчэньне ў наступным нумары)

П. Залужны

ПРОСЬБА

Сям'я сьв. пам. а. А. Смаршчка просіць тых, хто хацеў-бы пакласьці кветкі на магілу Нябожчыка, паслаць заміж кветак ахвяру на газэту „Беларус" або на Беларускую Бібліятэку імя Ф. Скарыны.

СПАЧУВАНЬНЕ БРАТНЯМУ НАРОДУ

Біскуп Уладзімер Тарасэвіч, Апостальскі Візытатар для Беларусаў-Каталікоў, выказаў праз Біскупа Інацэнта Латоцкага ў Чыкага спачуваньне Ўкраінцам з прычыны сьмерці нацыянальна-рэлігійнага дзеяча й мучаніка Кардынала Язэпа Сьліпога, які памёр на пачатку верасьня сёлета ў Рыме, дзе й пахаваны. Нябожчык быў сваім часам рэктарам духоўнае акадэміі ў Львове, у якой здабывалі асьвету й студэнты-Беларусы.

Далучаемся да спачуваньня Ўладыкі Ўладзімера.

ПАДЗЯКА

Гэтай дарогай выказваем шчырую падзяку ўсім, хто адазваўся ў цяжкі для нас час з прычыны сьмерці дачкі, сястры й пляменьніцы сьв. пам. Галіны Орсы ды выказаў нам спачуваньні сваёй прысутнасьцяй на пахаваньні, прыслаў іх у пісьмовай форме або кветкамі ці ахвярамі ў памяць Нябожчыцы. Асабліва дзякуем за выкананьне пахавальнага абраду а. Аляксандру Яноўскаму, харыстам і тым, хто падзяліўся ўспамінамі пра Нябожчыцу ды словамі разьвітаньня зь Ёю.

Маці й сям'я

ЗВАРОТ-ПРОСЬБА

Патрэбныя беларускія калядкі, запісаныя на магнітафоннай істужкі, пажадана на касэтцы, для каляднага мантажу сьвяткавальнае праграмы ў Чыкага 16 сьнежня сёлета.

Калі ласка, памажэце гэтым матар'ялам, перасылаючы яго як найбарджэй на адрыс:

Bielarusian Coordinating
Committee of Chicago, Ill.
P. O. Box 30079
Chicago, Ill. 60630

Кошт істужкі й перасылкі будзе зьвернуты.

Вера Рамук, сакратар БККЧ.

НАЦЫЯНАЛЬНЫЯ ЎПРЫГОЖАНЬНІ КАЛЯДНАЕ ЯЛІНКІ

Сёлета штат Нью Джэрзы сваю Калядную ялінку, якая будзе знаходзіцца ў штатным капітолі ў сталіцы штату гор. Трэнтане, упрыгожыць дэкарацыямі паняволеных народаў. Штатавая Рада Мастацтваў і Этнічная Рада Штату зьвяртаюцца да нацыянальных арганізацыяў з просьбай узяць ўдзел у дэкараваньні ялінкі ды пераслаць ялінчачныя ўпрыгожаньні на адрыс:

The New Jersey Council on the Arts,
109 W. State Street,
Trenton, N. J. 08625

Прысланыя ўпрыгожаньні будуць выбраныя для ялінкі спэцыяльным журы й статнуцца ўласнасьцю штату.

Спадзяемся, што беларускія арганізацыі ды мастакі й мастачкі штату Нью Джэрзы возьмуць удзел у гэтым конкурсе.

КАЛЯДНЫЯ ВІТАНЬНІ

Прывітайце сваіх родных і сяброў з Калядамі й Новым Годам праз газ. „Беларус" і аплатаю вітаньня (10 дол.) памажэце „Беларусу" выходзіць і ў 1985 годзе.

ГАДАВІКІ „БЕЛАРУСА"

У кожным гадавіку газэты „Беларус" — маса матар'ялу з жыцьця на Бацькаўшчыне і на эміграцыі. Рэдакцыя газэты мае на продаж пэўную колькасьць гадавікоў „Беларуса", пачынаючы ад сярэдзіны 1960-ых гадоў. Цана гадавіка — 10 даляраў, плюс кошт перасылкі. Калі-б хто хацеў набыць паасобныя нумары газэты за мінулыя гады (пры ўмове, што ў нас ёсьць дадатковыя экзэмпляры), мы можам выслаць. Цана: паўтара даляра за паасобнік, улучна з коштам перасылкі.

Выдавецтва „Беларус"

✤✤✤✤✤✤✤✤✤✤✤✤✤✤✤✤✤✤✤✤✤✤✤✤✤✤✤

Чытайце, выпісвайце, пашырайце газэту Беларусаў

„БЕЛАРУС"

✤✤✤✤✤✤✤✤✤✤✤✤✤✤✤✤✤✤✤✤✤✤✤✤✤✤✤

СЬВ. ✝ ПАМ.

АЙЦЕЦ АЎГЕН СМАРШЧОК

Адыйшоў у вечнасьць 5 кастрычніка 1984 г. на 71-ым годзе жыцьця сьв. пам. Мітрафорны Пратаярэй а. Аўген Смаршчок, пахаваны 13-го кастрычніка на могільніку ў Гэвэры (паміж Бруксэляй і Антвэрпэнам) у Бэльгіі, аб чым з глыбокім сумам паведамляюць ды сям'і Нябожчыка шчырыя спачуваньні выказваюць

Прэзыдыюм і Сакратарыят Рады БНР
Рада БАПЦ
Рэдкалегія газэты „Беларус"
Любэнскія сябры

СЬВ. ✝ ПАМ.

ЛЕЎ ПАЛУЙЧЫК

Адыйшоў у вечнасьць 12 жнівеня 1984 году. Пахаваны на магільніку 71450 у Блянзы ў Францыі.

Нябожчык нарадзіўся 26 лютага 1914 г. ў Горадні. Прайшоў цяжкі шлях змагара-Беларуса пад усімі акупацыямі. Па Другой сусьветнай вайне жыў і працаваў пад Парыжам. У 1979 г. выйшаў на пэнсію й перабраўся ў Блянзы, каб адпачыць. Нажаль, не давялося доўга адпачываць — захварэў і моцна пакутаваў у шпіталі.

Вечная памяць. Сьпі, дарагі сябра, у гасьціннай францускай зямлі. Няхай Табе сьняцца загоны роднай Беларусі, якую Ты шчыра любіў.

Сябра М. Б.

СЬВ. ✝ ПАМ.

АДАМ ГОРБАТ

27 верасьня 1984 г. адыйшоў у вечнасьць наш прыхаджанін, капітан і сябра Адам Горбат. Складаем нашыя спачуваньні ягонай жонцы Ірэне й дзецям.

Царкоўная ўправа прыходу Сьв. Кірылы Тураўскага ў Рычмонд Гіле, Н. Ё.
Згуртаваньне Беларуска-Амэрыканскіх Вэтэранаў у Нью Ёрку
Беларуска-Амэрыканскае Аб'еднаньне

СЬВ. ПАМ. АДАМ ГОРБАТ

(1914-1984)

Пасьля цяжкое хваробы, 27 верасьня 1984 г. памёр Адам Горбат. Нябожчык жыў у Рычманд Гіле ў Квіньсе (частка гор. Нью Ёрку), дзе знаходзіцца беларускі асяродак з царквою Сьв. Кірылы Тураўскага. Хавалі яго з нашае царквы ў панядзелак 1-га кастрычніка. Айцец Пратапр. Сьвятаслаў Коўш адслужыў Сьв. Літургію й паніхіду. Спачыў Нябожчык на могільніку Сьв. Еўфрасіньні ў Саўт Рывэры.

Над труною, пакрытаю бел-чырвона-белым сьцягам, прамаўляў ад Беларуска-Амэрыканскіх Вэтэранаў аўтар гэтага нэкралёгу. Хор урачыста прапяяў „Сьпі пад курганам гэрояў". Сьцяг быў пераданы жонцы памерлага Ірэне. У залі Шака ў Саўт Рывэры адбыўся памінальны абед, у часе якога былі адзначаныя заслугі Нябожчыка ды складзеныя спачуваньні сям'і.

Адам Горбат, сын Міхала й Софіі, нарадзіўся 16 жніўня 1914 г. ў мястэчку Леніна Лунінецкага павету Берасьцейскае вобласьці, дзе ён жыў, вучыўся ды правёў юнацкія гады. Два гады адслужыў у польскім войску. Па ваеннай службе працаваў лясьніком. У 1939 г. быў змабілізаваны назад у польскае войска, браў удзел у баёх зь Немцамі. Па вайне вярнуўся дамоў.

Але не давялося Адаму й гэтым разам быць доўга дома. У 1940 г. бальшавікі забралі яго ў Чырвоную армію, каб гэтым разам бараніць савецка-расейскую ўладу, якая была аднолькава чужой і варожай беларускаму народу, як і папярэдняя польская. Ізноў давялося ваяваць супраць нямецкае арміі. Тут Адам сказаў, што годзе яму змагацца за чужыя інтарэсы, і ў часе бою на Бярэзіне каля Бабруйску яму ўдаецца ўцячы з Чырвонае арміі ды вярнуцца дадому.

У часе нямецкае акупацыі Беларусі Адам Горбат, ужо як дазнаны вайскавік, не сядзеў ў хаце, а са зброяй бараніў гэтым разам свой родны край ад савецкіх партызанаў. На працягу трох гадоў яму давялося ня раз пабываць із сваім аддзелам у войстрых баёх. У 1944 г. Адам із сваймі жаўнерамі адступіў із зброяй у руках на Захад. На прадвесьні 1945 г. трапіў у Баварыі ў акружэньне савецкімі войскамі, але здолеў выбрацца зь яго й дабраўся да Рэгэнзбургу. Гэтак скончылася ваенная эпапэя сьв. пам. Адама Горбата.

У Нямеччыне жыў у розных лягерох для ўцекачоў: у Рэгэнзбургу, Міхэльсдорфе ды іншых. У міжчасе пазнаёміўся із сп-чнай Ірэнай Трэйніс і 19 лютага 1949 г. ажаніўся зь ёю ў Міхэльсдорфе. Жылі нейкі час у лягерох у Віндышбэргердорфе й Остэргофэне, адкуль выехалі ў Злучаныя Штаты. У Амэрыку прыбылі 1-га ліпеня 1954 году.

Першыя часы жыцьця ў Амэрыцы былі нялёгкія, як мы самыя гэта ведаем. Спачатку жыў у Брукліне, а пазьней перабраўся ў Рычманд Гіл, дзе й скончыў сваё жыцьцё.

Адам быў сьведамы й шчыры Беларус, увесь час у Амэрыцы браў актыўны ўдзел у нацыянальна-грамадзкім жыцьці. Належаў да Беларуска-Амэрыканскага Аб'еднаньня ў Нью Ёрку. Будаўнік царквы Сьв. Кірылы Тураўскага ў Рычманд Гіле й прыкладны прыхаджанін. Сьпяваў у царкоўным хоры і быў два тэрміны царкоўным старастам. Галоўную актыўнасьць сьв. пам. Адам Горбат выяўляў у Згуртаваньні Беларуска-Амэрыканскіх Вэтэранаў, у чым яму дапамагала ягоная спадарыня Ірэна. Дэкрэтам Прэзыдэнта БЦР 17 жніўня 1974 г. яму была павышаная ранга да капітана. Ад колькіх гадоў быў старшынём Ньюёркаўскага аддзелу Згуртаваньня Беларуска-Амэрыканскіх Вэтэранаў.

Сьв. пам. Адам Горбат быў ня толькі добрым Беларусам, але й добрым мужам і бацькам сваіх дзяцей. Галоўнай рысай ягонага характару было намаганьне рабіць усё як найлепш, на выдатна. Гэта ўсе заўважылі пры будаўніцтве царквы, а таксама ў часе ягонага выконваньня абавязкаў царкоўнага старасты ў прыходзе. Царква была ў найлепшым парадку й выглядзе.

Сьв. пам. Адам Горбат пакінуў у смутку сваю спажарожніцу жыцьця жонку Ірэну, двух сыноў — Вальдэмара й Гартмута, дачку Аніту і ўнука Шэна, а таксама нас усіх у прыходзе ды наагул усю беларускую калёнію.

Ад імя Царкоўнае Рады й прыхаджанаў, ад Згуртаваньня Вэтэранаў і Аб'еднаньня, а таксама ад сябе, мае жонкі Ганны і ўсяе сям'і складаю найшчырэйшыя спачуваньні сп-ні Ірэне Горбат і ейным дзецям.

А Табе, дружа Адаме, змагару за лепшую долю свайго народу, хай будзе вечная памяць і лёгкай амэрыканская зямелька.

Кастусь Мярляк

НА ВЫДАВЕЦКІ ФОНД „БЕЛАРУСА"

Падпіска й ахвяры, перасланыя беспасярэдня ў Рэдакцыю:

1. Беларускае Жаночае Задзіночаньне ў Кліўленьдзе $125.00
2. Ул. і Л. Брылеўскія 100.00
3. Б. Прытыцкі 100.00
4. П. Гайдзель 100.00
5. с.п. Я. Карпейка-Карпінскі 100.00
6. Ю. Чарнэцкі 100.00
7. М. Рагуля 100.00
8. М. Смаршчок, заміж кветак на магілу с.п. Я. Чарнэцкага 100.00
9. За нэкралёг с.п. Я. Карпейкі-Карпінскага 78.00
10. А. Чарнэцкая 50.00
11. В. і М. Махнач 50.00
12. В. і М. М., заміж кветак на магілу с.п. Веры Качан 50.00
13. А. Вярбіцкі 50.00
14. О. Качан 40.00
15. М. Кучура 30.00
16. Л. Кавалёў 25.00
17. В. Богдан 25.00
18. С. Кісель 20.00
19. К. Загонэк 20.00
20. Д. Ясько 15.00
21. Я. Гавенчык 10.00
22. В. Рамук 10.00
23. Я. Юхнавец 10.00
24. М. Грэбень 10.00

Разам: $ 1318.00

Збор на газэту „Беларус" у часе банкету на 16-й Сустрэчы Беларусаў Паўночнае Амэрыкі:

1. А. Лук'янчык $ 100.00
2. Ул. Набагез 100.00
3. А. і Л. Бяленіс 50.00
4. В. і М. М. 50.00
5. В. і М. Ягаўдзік 50.00
6. А. Цярэшка 50.00
7. В. Станкевіч 30.00
8. А. Чарнэцкая 20.00
9. З. Кіпель 20.00
10. В. Касьцюкевіч 20.00
11. К. Мярляк 20.00
12. Л. Рагуля 20.00
13. В .Рамук 20.00
14. Ю. Саміленка 20.00
15. Я. Сажыч 20.00
16. Р. Станкевіч 20.00
17. Біскуп У. Тарасэвіч 20.00
18. Я. Запруднік 20.00
19. В. і Г. Русак 15.00
20. Р. Б. 15.00
21. Архіепіскап Мікалай 14.88
22. В. Артон 10.00
23. Я. Азарка 10.00
24. В. і Г. Харавец 10.00
25. С. Гутырчык 10.00
26. А. Язьвіловіч 10.00
27. У. Яканюк 10.00
28. П. Кажура 10.00
29. Ф. Лемяшонак 10.00
30. А. Маркевіч 10.00
31. А. М. 10.00
32. М. Махнач 10.00
33. К. Мазура 10.00
34. Я. Міхалюк 10.00
35. М. Наўмовіч 10.00
36. А. Непейн 10.00
37. В. Пляскач 10.00
38. Ю. Рэпэцкі 10.00
39. Л. Стагановіч 10.00
40. а. М. Страпко 10.00
41. А. Шукелойць 10.00
42. М. Войтнэка 10.00
43. Н. Жызьнеўскі 10.00
44. М. Ганько 7.44
45. А. О. Дубяга 5.00
46. Я. Гавенчык 5.00
47. М. Каранеўскі 5.00
48. В. Машанскі 5.00
49. Я. Раковіч 5.00
50. Е. Жызьнеўская 5.00
51. Я. Ю. 2.00

Разам: $ 934.32

ЗША

Праз нашага прадстаўніка ў Нью Джэрзы сп. Б. Даніловіча:

Заміж вянкоў на магілу с. п. Галіны Орсы:

1. Анна й Тамаш Супрун $ 10.00
2. Марыя Вазьняк-Гаўрылюк 10.00

Падпіска й ахвяры:

3. К. Жыхар 30.00
4. А. Евец 25.00
5. Ю. Станкевіч 22.00
6. М. Рагалевіч 20.00
7. В. Валаткевіч 20.00
8. В. С. Сітнік 20.00
9. С. Дубоўскі 20.00
10. А. Непейн 20.00
11. А. Шастак 20.00
12. Я. Азарка 20.00
13. Р. Галяк 15.00
14. А. Протас 15.00
15. П. Орса 15.00
16. А. Даніловіч 15.00
17. М. Палюховіч 15.00
18. Я. Яновіч 15.00
19. А. Нэстар 12.00
20. Ю. Стагановіч 12.00
21. а. С. Коўш 12.00
22. Б. Букатка 12.00
23. К. Колбік 12.00
24. В. Цярпіцкі 12.00
25. а. А. Махнюк 12.0з
26. С. Кірылік 12.00
27. В. Пеляса 12.00
28. Л. Шурак 12.00
29. А. Кузьміч 12.00
30. А. Губэрт 12.00
31. Я. Бабіцкі 12.00
32 А. Костэр 12.00
33. К. Барысавец 12.00
34. Л. Літаровіч 12.00
35. Я. Цыган 12.00
36. М. Касьцюк 12.00
37. Я. Сокал 12.00
38. Ч. Ханяўка 10.00
39. а. Якуб 10.00

Разам: $ 600.00

Праз нашага прадстаўніка ў Кліўленьдзе сп. А.. Стрэчаня:

1. А. Стрэчань $ 35.00
2. К. Калоша 30.00
3. а. М. Страпко 20.00
4. К. Каляда 20.00
5. А. Кананчук 20.00
6. Я. Ханенка 20.00
7. Я. Каваленка 20.00
8. В. Яцэвіч 25.00
9. Я. Раковіч 20.00
10. С. П. 20.00
11. А. Яраховіч 20.00
12. А. Сацэвіч 20.00
13. В. Дурэйка 20.00
14. С. Махахей 60.00
15. М. Лукашэвіч 15.00
16. В. Лукашэвіч 15.00
17. М. Галоўка 20.00

Разам: $ 400.00

КАНАДА

1. Т. С. $ 48.00
2. Я. Баран 37.19
3. С. Шыкалюк 37.19
4. М. Ганько 37.19
5. Р. і В. Жук-Грышкевіч 20.00
6. Я. Скурат 20.00
7. М. Кулеш 14.88

Разам: $ 214.45

АНГЕЛЬШЧЫНА

Праз нашага прадстаўніка сп. А. Лашука:

Ахвяры:

1. Якубовіч анг. ф. 6.50
2. А Лашук 5.00
3. Ю. Весялкоўскі 3.50
4. Я. Домінік 3.50
5. П. Пухоўскі 2.50
6. Н. Ласоўскі 1.50
7. В. Сыльван 1.50
8. З. Стантон 1.50
9. П. Асіповіч 1.50
10. Я. Сяўковіч 1.50
11. Л. Пячонка 5.00
12. А. Лашук (за абвестку) 20.00
13. К. Глінскі 1.00

Разам анг. ф. 54.50

Падпіснoе платы: **анг. ф. 115.00**

Усяго разам: анг. ф. 169.50
у ам. дал. 220.70

Клюб „Сакавік" у Брадфардзе **анг. ф. 200.00**

ЗАХ. НЯМЕЧЧЫНА

1. Ю. Сяньkoўскі ням. м. 100.00
2. П. Урбан 100.00
3. У. Цьвірка 100.00
4. Л. Урбан 50.00

Разам: ням. м. 350.00

АЎСТРАЛІЯ

Праз управу Аб'еднаньня Беларусаў у Зах. Аўстраліі (скарбнік сп. А. Мароз):

1. К. Ёлаб аўстр. дал. 20.00
2. С. Дамброўскі 15.00
3. Сям'я Чабатар 15.00
4. А. Ніжнік 15.00
5. М. Раецкі 10.00
6. А. і М. Мароз 10.00
7. А. Мароз (малодшы) 10.00
8. Ф. Дарэўскі 5.00
9. З касы Аб'еднаньня 250.00

Разам: аўстр. дал. 350.00
у ам. дал. 298.03

Усім нашым прадстаўніком, ахвярадаўцам і падпішчыкам шчыры дзякуй за выдатную дапамогу Беларускаму Друкаванаму Слову.

ПРОСЬБА

Перасылаючы грошы на выдавецтва „Беларус", калі ласка, перасылайце ў амэрыканскай валюце. Гэта шмат аблегчыць нам улік і справаздачнасьць.

Рэдакцыя „Беларуса"

BIEŁARUS

Monthly. Published by the Byelorussian-American Association, Inc., P. O. Box 178, Jamaica, N. Y. 11432. Price per copy: $1.25, subscription $12.00 per year

ELECTIONS AND THE CHOICE

As Byelorussian-Americans go to the polls they should consider both aspects of the programs, proposed by the Republican candidate, Ronald Reagan, and the Democrat, Walter Mondale: domestic programs dealing with economic and social issues as well as the foreign policy and military defense.

As far as domestic economic and social policies are concerned, both the Republican and Democratic candidates have presented their programs and arguments. The Byelorussian-American voter should consider these arguments and compare the proposals of each candidate. However, in the final judgement, the voter must also consider the foreign and defense policies of each party's platform, which are especially important for us. In this respect, we must say, the candidacy of President Reagan looks considerably stronger.

The Reagan Administration has demonstrated a much more fundamental understanding of the Soviet Union as the main adversary of human liberty and national freedom. President Reagan, unique among recent American presidents, has warned continually about the global nature of Soviet expansionism whose principle slogan still remains — "Proletarians of all countries, unite!" Of course, Moscow calls on communists "of all countries" to "unite" under her aegis and control. The grip of this control can be seen from the example of East Germany, Hungary, Czechoslovakia, Poland, occupied Afghanistan, and **Bielarus** (Byelorussia), subjugated and being russified at her roots.

President Reagan, as none of his predecessors, openly states that when a political power, the Soviet Union, rejects pluralism as a matter of principle and eradicates the idea of God as the source of moral values, then the only remaining criterion for social and international order becomes the raw force of a one-party national bureaucracy against which the citizen and society have no recourse. In such a system men and women with all their individual abilities, aspirations, and ideas are engulfed by the web of a state juggernaut which orders them around, often against their own best interests.

President Reagan understands — and has the courage to speak about it — that godless Soviet expansionism, which does not recognize any moral or political code superior to its own strategic interests, can only be counter-challenged by the strength — economic, political, and military — of the democratic world, first of all of the United States of America.

President Reagan is also in favor of peace throughout the world, for a dramatic reduction or the entire elimination of nuclear weapons — but only if the Soviet Union will agree to do the same and under the condition that mutual agreement will be fully verifiable and will be kept by the other side.

In face of the above, the choice in this year's elections is crystal clear: President Reagan fully deserves our trust for four more years in the White House.

Editorial Board of Bielarus

LABOR DAY WEEKEND 1984

As we sat and looked at the schedule of events for the weekend, one thing became apparent: the planners had forgotten all about time to sleep! "You can get some sleep on the bus," someone suggested. But those of us who were seasoned bus travelers knew that that was just a delusion. And due to the avid desire of the east-coast Byelorussians to visit their friends in Ohio and participate in the convention, the bus was slightly overbooked. We all played musical chairs in our youth, but musical seats on a ten-hour bus trip was not something to look forward to. The imaginative public was not to be stumped and improvised the seating needed... thanks to all those who took turns in the aisle.

Oh, finally, Webster Road is in sight, we've made it. Everyone looked forward to stretching their legs and unsettling all those bones that had conformed to the bus seats. Wait a minute; where are the masses to greet us? Is there a time difference between NY/NJ and Ohio, and it's only 6AM not 7AM? No reprimand intended, for if the roles were reversed, I'm sure many of us would have greeted the arrivals in our dreams. But, without fail, the ladies manning the kitchen posts were ready to feed the descending hordes.

After the opening ceremonies on the grounds of Polacak, the tired troupes boarded the bus once more in search of the Red Roof Motel. A short trip but one long haul. Thank you, Mr. George Azarko, President of the National Executive Committee, for demanding priority treatment for the weary Vasilki and obtaining our rooms amid the mayhem that was taking place in the office. The receptionist will not soon forget Byelorussians. Time only to deposit the luggage and claim choice of bed space when it was time to go back to Polacak for the twenty-first convention of the Byelorussian-American Youth Organization. Well, it was obvious the bus driver had had enough of us and we were to make it back on our own. An angel came in the form of Mr. and Mrs. Shust from London, Ontario, Canada who managed to cram nine people in their car.

The convention started at 12PM Byelorussian time (1PM) and was attended by more members than the 20th convention in 1981. Many vital issues were discussed, and activities since the last convention were reported. Perhaps by setting a few more specific goals and developing time-framed strategies the Byelorussian-American Youth Organization could accomplish more in the interim years. The convention could serve as a springboard for the succeeding two years as well as a recapitulation of the preceding two.

The bi-annual National Executive Committee elections were held with the following results: George Azarko was re-elected to the presidential position with an executive committee consisting of Vitaut Tumash, Vera Zaprudnik, Victor Tur, Halina Bachar, and Grace Trieller. Saturday's activities culminated with the Convention Ball conveniently held at the Holiday Inn, a few steps away from our home for the weekend—the Red Roof Motel.

Sunday's agenda consisted of services at Mother of God of Zyrovicy Church, a concert held at Albion Junior High School, and a dance held at Polacak. The concert was enjoyed by the audience and the performers despite the unexpected heat wave. The performers included Vasilok, the New York/New Jersey Byelorussian Folk Dance Company; Vasilki, the Cleveland Byelorussian Women's Choir, with solos, duets, and quartets by their members; and soloist Dančyk Andrusyshyn from New York.

Monday morning saw the departure of the convention guests, who went home with fond memories to treasure until the next convention.

The above has been a totally subjective account of the weekend and may not represent the views of the management of **Bielarus**. Those wishing to express differing viewpoints are invited to write to the editor of the English page at the above P.O. Box address.

Vera Zaprudnik

TO ALL MEMBERS OF BAZA

We would like to extend our sincerest thanks for funding the bus transportation to Cleveland, Ohio for our student members. Our performance would not have been possible without your generous gift. We appreciate it very much!

Gratefully,

Vasilok

BOOK SHELF

Ethnic Information Sources of the United States. A Guide to Organizations, Agencies, et al. on Specific Ethnic Groups. Gale Research Company, Book Tower, Detroit, 1983.

Directory type information can be found in this reference book. Twenty-three Byelorussian organizations, eight periodicals and other pertinent data appear in volume 1 on pages 182 through 186. The guide lists information on: fraternal organizations; public affairs organizations; cultural and educational oranizations; charitable organizations; special libraries and subject collections; newspapers and newsletters, **Bielarus** included); magazines; radio programs; festivals, fairs, and celebrations; and books and pamphlets. The categories contain a synopsis of functions, address, and where available, telephone number.

Byelorussian Americans and Their Communities of Cleveland by Vitaut Kipel. Cleveland State University, Cleveland, Ohio, 1982.

In a recent review in the **Journal of American Ethnic History** (Spring 1984 Vol. 3, No. 2) the work of Dr. Vitaut Kipel was noted. The reviewer, William Wolkovich-Valkavičius, commends the following: "The most laudable feature of Kipel's book is his extensive bibliography, especially the annotated list of titles in English. And what a pleasure to learn that all titles listed are available at the Byelorussian archives, at Strongville, Ohio, and New York City. Another commendable gesture of the author is his handling of a lengthy memoir he discovered in Cleveland. Instead of fragmenting the testimony of immigrant Bielamuk, Kipel lets the reader enjoy the full glow of this uncommon testimony.

"Of its nature, the format of this series (monograph series of the Ethnic Heritage Studies Program at Cleveland State University) is largely descriptive, an endeavor to catalog names and dates of pioneers, as well as to chronicle societies and churches of a given immigrant enclave. One finds a mixture of miscellaneous data, handsome illustrations, and clear photographs that enliven the text. Therefore, Kipel's efforts necessarily read somewhat like a well-researched, lengthy encyclopedia article."

Byelorussians of all ages should enjoy reading the information contained in this informative, as well interesting book. Learn a little about your compatriots, and as you do you will learn a little about yourselves.

LOST BAGGAGE FINDS ITS WAY TO THE PRESS

Mr. and Mrs. John Hawienczyk of Sydney, Australia,en route to the Byelorussian Convention in Cleveland, Ohio, lost an important piece of luggage in Pittsburgh, Pennsylvania. The plight of the Hawienczyks and their luggage was picked up by Cleveland's **The Plain Dealer** and run in its August 23rd issue as "Baggage loss crimps visit of emigres."

That was a unique way of getting Byelorussians in the media. The article was accompanied by a large photo of the Hawienczyks and it stated the reason for their visit to the United States was a "large Byelorussian meeting on Labor Day."

In addition to missing personal belongings lost were manuscripts and other printed material that Mr. Hawienczyk received from Byelorussian sources in London, Munich and Zurich. These papers were being given special care in hand delivering to prevent the possibility of mail transit loss. Unfortunately, the Hawienczyk's errant luggage has not yet been recovered. Or was it?

VASILOK AT CENTRAL PARK

The Vasilok Byelorussian Folk Dance Group performing "Karahod" at Belvedere Castle in New York's Central Park.

The **New York Post's** issue of October 5, 1984 carried an announcement that on Sunday, October 7th, at the Belvedere Castle in Central Park at 79th Street one could catch a performance of the Vasilok Folk Dance Company. After some confusion in gaining access to the park and castle (rerouted directions and no signs), Vasilok went on to perform two smooth shows.

The performances were held in the castle courtyard where the audience could view the dances from all sides. Our **laptsi** will never be the same after an hour of dancing on concrete, but the beautiful weather and the friendly New York crowd will make this performance one fondly remembered by the dancers.

Vera Zaprudnik

SLAVIC ETHNIC HERITAGE FESTIVAL

Time has once again brought us close to New York City's commemoration of Slavic Heritage Week. This celebration of the city's diverse Slavic population will take place from October 29th to November 5th, 1984 and is being sponsored by the Slavic Heritage Council of America, Inc.

There will be a Fine Arts Exhibit open the entire week presenting Slavic Artists in the United States at the Ukrainian Institute of America, located at 2 East 79th Street. Another interesting exhibit can be found at the Slavonic Division of the New York Public Library, featuring "Censorship in the Slavic World."

The Folk Dance Festival will be held on Sunday, November 4th, 1984 starting at 2:30 PM. This year the Festival is at Hunter College Playhouse located at 695 Park Avenue, Manhattan. Ten nationalities will participate in the Dance Festival, one of which is being represented by the Vasilok Byelorussian Folk Dance Company.

AN EVENING WITH BYELORUSSIAN POET

The faculty of Slavic Languages and Literatures at Queens College in New York City is continuing its fine tradition of hosting as guest speakers Byelorussian writers from Soviet Byelorussia who attend the U.N. General Assembly. On Tuesday, October 23, 1984, we were honored to attend a lecture by Byelorussia's foremost poet Ryhor Baradulin, at the City University Graduate School in Manhattan.

Mr. Baradulin is a prolific author whose poems have been translated into many languages. However, as expressed by Professor Thomas E. Bird, the coordinator for the lecture series, one does not get, nor can one appreciate the full flavor of the poems' nuances or savor the rich language unless the poems are profferred in their original Byelorussian form. Those people who attended the evening were fortunate that, in addition to hearing the Byelorussian works of Mr. Baradulin, the spoken words came from the soul of the poet himself.

Vera Zaprudnik

ONE WORLD FESTIVAL

Vasilok, the New York/New Jersey Byelorussian Folk Dance Company, participated for the first time in the twelfth annual "One World Festival." This event, occurring on September 8th and 9th of this year, is described as "a weekend of dance, music and fun, food and culture, of the many and varied nationalities and ethnic groups that make New York the world's most vibrant and vital city."

The weekend was sponsored by the Diocese of the Armenian Church of America, in cooperation with the Mayor's Office of Special Projects and Events. The performance was held in the St. Vartan Park at Second Avenue and 35th Street, across from the St. Vartan Cathedral Complex. The **New York Times** of September 7th devoted an article to this weekend affair in its food section in which Vasilok's performance was also announced.

Vasilok performed on Sunday, September 9th, in the late afternoon for a very receptive crowd. The audience size was difficult to estimate because, in addition to the seating available, the stage was visible to the street traffic patronizing the food vendors and crafts sellers. After our half-hour segment was completed, the dancers were met with praise and congratulations for an entertaining and stimulating show.

Vera Zaprudnik

CONGRATULATIONS!

Congratulations to Lida Daniluk, daughter of Maria and Barys Daniluk and Don Fisher, son of Mary and Roger Fisher on their recent wedding. The ceremony took place at Saint Cyril's of Turau Byelorussian Orthodox Church on Atlantic Avenue in Brooklyn, New York on Sunday September 23, 1984. The reception followed at Jericho Terrace in Mineola, New York, the town in which the young couple will reside. Best wishes for a happy future!

TO BELIEVE OR NOT TO BELIEVE

Appearing in the **New York Times** of October 17, 1984 a news item, "Sakharov Exit Visa Is Hinted," stated that Andrei Sakharov, "the banished physicist and human rights advocate" has been given an emigration visa but does not wish to leave. The source of this information was Ivan F. Polyakov, President of the Soviet Union's Byelorussian republic. This information was volunteered by the Soviet official during his recent visit to Copenhagen, Denmark.

A Washington official, Anita Stockman, a State Department spokesperson replies "that statements like the one made by President Polyakov of Byelorussia could not be trusted."

How true were the words of Anita Stockman. Polykav issued a statement through the Soviet Embassy in Copenhagen the following day, as reported in The New York Times (Oct. 18), denying ever making the statement and attributing this misunderstanding to a faulty translation.

CHILD OF MINE

Oh child of mine where have the years all flown
Each year gets shorter than the year before
Each year I grow to miss you more and more
I tried to keep you near but you have grown.

I know today some thing I had not known
That when you learned to walk, you'd find the door
And cause me pain and leave my old heart sore
To thing of days we shared, but now alone.

When passing time once more brings you to me
Perhaps you'll realize and treat me kind
For you, yourself, one day will have a child
To fill your life. You'll be no longer free
But lifetime joy like this is hard to find.
I'll live through pain, for you too brought me smiles.

1980

Vera Zaprudnik